

KONJUNKTUR TENDENSENE



Juni 1983

I N N H O L D

	Side
Konjunkturtendensene i Norge:	
Sammenfatning og perspektiver	1
Industri	4
Olje- og gassutvinning	8
Bygge- og anleggsvirksomhet	9
Arbeidsmarkedet	9
Industriinvesteringene	11
Investeringene i oljevirksomhet	12
Privat konsum	13
Lønningene	14
Innenlandske priser	15
Utenrikshandel	17
Konjunkturtendensene i utlandet:	
Sammendrag	21
Storbritannia	25
Vest-Tyskland	26
Frankrike	27
Italia	28
Sverige	29
USA	31
Japan	32
Tabellvedlegg for Norge	34
Tabellvedlegg for utlandet	36
Særskilt vedlegg:	
Nasjonalrekneskap, Inntektsrekneskap 1976-82. Forebels tal .	40

STATISTISK SENTRALBYRÅ

OSLO: Postboks 8131 Dep, Oslo 1, Tlf. (02) * 41 38 20

KONGSVINGER: Postboks 510, Stasjonssida, 2201 Kongsvinger, Tlf. (066) * 16 111

Statistisk Sentralbyrå ber om å bli oppgitt som kilde når oppgaver fra dette heftet blir gjengitt.

KONJUNKTURTENDENSENE FOR JUNI 1983

Konjunkturtendensene publiseres av Statistisk Sentralbyrå hver måned unntatt juli. Detaljerte analyser av konjunkturutviklingen vil bli gitt en gang i kvartalet. De øvrige utgavene av Konjunkturtendensene vil vanligvis bare inneholde tabeller og figurer over økonomisk korttidsstatistikk for Norge og for utlandet.

Enkelte utgaver av Konjunkturtendensene vil inneholde spesielle vedlegg om emner som Statistisk Sentralbyrå antar at vil være av interesse for leserne. Dette nummeret av Konjunkturtendensene inneholder et vedlegg om det foreløpige inntektsregnskapet for 1982.

Det forberedende arbeidet til Konjunkturtendensene utføres ved Økonomisk Analysegruppe i Statistisk Sentralbyrås Forskningsavdeling. Forespørsler om konjunkturutviklingen i Norge kan rettes til Per Richard Johansen eller Morten Reymert og om utviklingen i utlandet til Kjell Wettergreen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet mandag 20. juni.

KONJUNKTURTENDENSENE I NORGE:

SAMMENFATNING OG PERSPEKTIVER

Norsk økonomi har de siste årene vært preget av svikt i samlet produksjon og etterspørsel. Bruttonasjonalproduktet sank i volum fra 1981 til 1982. Men de siste opplysningene tyder på at utviklingstendensene har endret seg noe for viktige næringer og etterspørselskomponenter. Alt i alt peker disse endringene i retning av et svakt omslag oppover for norsk økonomi sett under ett.

Som følge av de bedrede tendensene i internasjonal økonomi har deler av den konjunkturfølsomme norske eksporten, først og fremst visse råvarer og halvfabrikata, vært i vekst gjennom første halvår i år. Men for andre halvfabrikata og for ferdigvarer er eksporttallene fortsatt lave. De fleste internasjonale organisasjoner venter moderat oppgang i internasjonal økonomi - herunder for Norges viktigste handelspartnere - i andre halvår i år. I så fall vil eksportveksten kunne spre seg til et bredere varespekter enn det en hittil har registrert. Men utsiktene i utlandet er svært usikre. Dersom det først og fremst er lageroppbygging som er drivkraft bak oppgangen, vil eksportøkningen fort kunne ebbe ut.

Veksttaket i offentlig etterspørsel har tiltatt, både som følge av at prisstigningen har blitt lavere enn den som ble lagt til grunn i budsjettarbeidet ifjor høst og på grunn av tilleggsbevilgninger. I følge revidert nasjonalbudsjett venter regjeringen nå at volumveksten i offentlig konsum vil bli på 3,5 prosent fra 1982 til 1983. De statlige investeringene antas å vokse med 1,6 prosent etter å ha vært i nedgang gjennom flere år.

Den private konsumetterspørselen rettet mot norsk-produserte varer og tjenester utvikler seg svært svakt. De siste detaljomsetningsoppgavene viser stagnasjon i varekonsumet, og det er lite som tyder på noe markert omslag oppover i konsumetterspørselen gjennom resten av året. Med en lønnsglidning innen den rammen som ble lagt til grunn i inntektsoppgjøret mellom LO og N.A.F. vil inntektsutviklingen for lønnstakerne bli svært moderat. I følge foreløpige tall fra Nasjonalregnskapets inntektsregnskap var husholdningenes sparerate særlig lav

i 1982, og det er derfor lite sannsynlig at konsumet i 1983 kan økes ytterligere på bekostning av sparingen. Tross dette er pågangen etter konsumlån stor, og de siste lettelsene i kredittmarkedspolitikken kan komme til å stimulere det private konsumet noe. En økning i tallet på inntektstakere, fortrinnsvis trygdede, vil også trekke i retning av et høyere privat konsum.

Nedgangen i den samlede industriproduksjonen gjennom 1982 stanset opp mot slutten av året, og produksjonen synes deretter å ha flatet ut. Men dette totalbildet dekker over betydelige ulikheter mellom de forskjellige næringene. I utekonkurrerende industri er nedgangen avløst av en sterk produksjonsvekst. I hjemmekonkurrerende industri fortsetter derimot nedgangen, og det er foreløpig få tegn til at den vil stanse opp. Opptappingen av produksjonen knyttet til oljeinvesteringene som er ventet utover høsten i år, kan imidlertid bidra til å snu denne tendensen. Men de svært dårlige utsiktene for skipsbyggingsindustrien trekker i motsatt retning.

Produksjonen i bygge- og anleggssektoren sett under ett holder seg i beste fall oppe. Tallet på igangsatte nye boliger er trolig noe redusert og bare standardhevinger for nye og opprustning av eldre boliger kan tenkes å bidra positivt til produksjonsvekst. For andre bygg er produksjonen etter alt å dømme i nedgang. Aktivitetsnivået i anleggssektoren endrer seg på kort sikt lite.

Industriens investeringer har vært i sterk nedgang siden slutten av 1981 regnet i volum. Kapasitetsutnyttelsen i industrien er lav, og heller ikke lønnsomhetssituasjonen er slik at det er grunn til å vente noen ny oppgang i industriinvesteringene med det første. Den siste investeringsundersøkelsen tyder på at svikten vil fortsette inn i 1984, men noe dempet.

I oljenæringene er investeringsaktiviteten i sterk vekst. De samlede investeringene i utvinning og rørtransport av olje og gass vil vokse sterkt både i 1983 og 1984. For norsk industri er det i første rekke byggingen av Statfjord C- og Gullfaks A-plattformene som gir vekstimpulser. I byggingen av den nye rørledningen for Statfjord-gassen blir det i langt større grad benyttet importerte varer.

Den registrerte arbeidsledigheten har etter alt å dømme sunket mer enn sesongnormalt de siste månedene. Utover i andre halvår i år kan det ventes en moderat sysselsettingsvekst i offentlig forvaltning. I industri- og næringer som produserer for oljevirkomheten og i utekonkurrerende næringer vil trolig produksjonsvolumet øke, men det er usikkert hvor sterk produktivitetstveksten vil bli. For andre næringer sett under ett er det liten grunn til å vente noen særlig økt sysselsetting utover den som kan følge av økt deltidsarbeid. Utviklingen for næringer med store strukturproblemer, slik som

skipsbygging- og teko-industrien, trekker i negativ retning. Det er derfor trolig i første rekke den varslede økningen i lærlinge-plasser og andre arbeidsmarkedstiltak som vil kunne hindre en ny økning i ledigheten utover høsten i år.

Prisstigningstakten har gått ned. De forholdsvis lave prisstigningstallene som er registrert hittil i år skyldes i første rekke liten vekst i offentlige avgifter og i regulerte priser. Men mye tyder på at stigningstakten i mer markedsbestemte priser også er svekket. Veksten i konsumprisene fra 1982 til 1983 vil bli betydelig lavere enn fra 1981 til 1982, kanskje 2 1/2-3 prosentpoeng, dersom ikke prisveksttendensene endrer seg vesentlig i andre halvår i år. Stigningstakten i engrosprisene har falt betydelig det siste året, først og fremst som følge av lavere stigning i prisene på energibærere og råvarer.

Det sentrale lønnsoppgjøret mellom LO og N.A.F. hadde en ramme på 7 1/2 prosent lønnsvekst fra 1982 til 1983. De nye tariffavtalene la til grunn at det ville finne sted en betydelig avdemping av lønnsglidningen gjennom 1983.

Foreløpige tall for utenriksregnskapet for 1. kvartal i år viser et overskudd på driftsregnskapet på 3,5 milliarder kroner, mot 2,8 milliarder kroner i 1. kvartal 1982. Bedringen skyldes vekst i den tradisjonelle vareeksporten og i eksporten av olje og gass, sammen med stagnasjon i den tradisjonelle vareimporten. Foreløpige tall for utenrikshandelen frem til mai i år viser en ytterligere bedring, men også at den tradisjonelle vareimporten trolig har tatt seg opp igjen. De lave importtallene for de tidligere månedene må i stor grad tilskrives nedgangen i produksjon og investering med høyt importinnhold. Økt eksportvareproduksjon og økte oljeinvesteringer vil etter alt å dømme trekke importtallene oppover gjennom resten av 1983.

INDUSTRI: OPPGANG I EKSPORT-
INDUSTRIEN

Etter de siste produksjonsoppgavene å dømme er den samlede industriproduksjonen i stagnasjon. Produksjonen i utekoncurrerende industri har tatt seg betydelig opp igjen, men produksjonen i hjemmekoncurrerende industri er trolig fortsatt synkende.

Den sesongkorrigererte produksjonsindeksen for industri ialt falt betydelig gjennom de tre første kvartalene av fjoråret. Gjennom vinteren og våren i år har produksjonsindeksen vist til dels store svingninger fra måned til måned, men uten noen klar tendens verken til oppgang eller fortsatt nedgang. I vårmånedene var industriproduksjonen 7 prosent lavere enn ved siste toppunkt, sommeren 1980.

Produksjonen i utekoncurrerende industri falt kraftig i andre halvår ifjor, men denne sterke produksjonssvikten må sees på bakgrunn av den betydelige lageroppbyggingen gjennom første del av fjoråret. Etter siste årsskiftet har produksjonen tatt seg markert opp igjen, og produksjonen var i mars - april i år om lag like stor som ett år tidligere. Lagerbyggingen gjennom 4. kvartal i fjor og trolig også de første månedene i år har ført til at lagrene etter alt å dømme nå er mer i samsvar med den løpende produksjonen i utekoncurrerende industri.

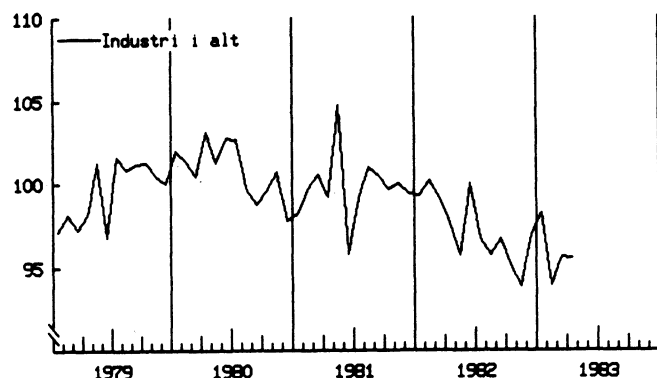
Også i hjemmekoncurrerende industri var produksjonen synkende gjennom 1982. De siste produksjonsoppgavene har vist store variasjoner fra måned til måned, men det er lite som tyder på at nedgangen har stanset opp, verken for investeringsvare- eller kon-

sumvareproduksjonen. I næringer som er gruppert som skjermede har produksjonen vært svakt stigende gjennom de siste 1 1/2-2 år.

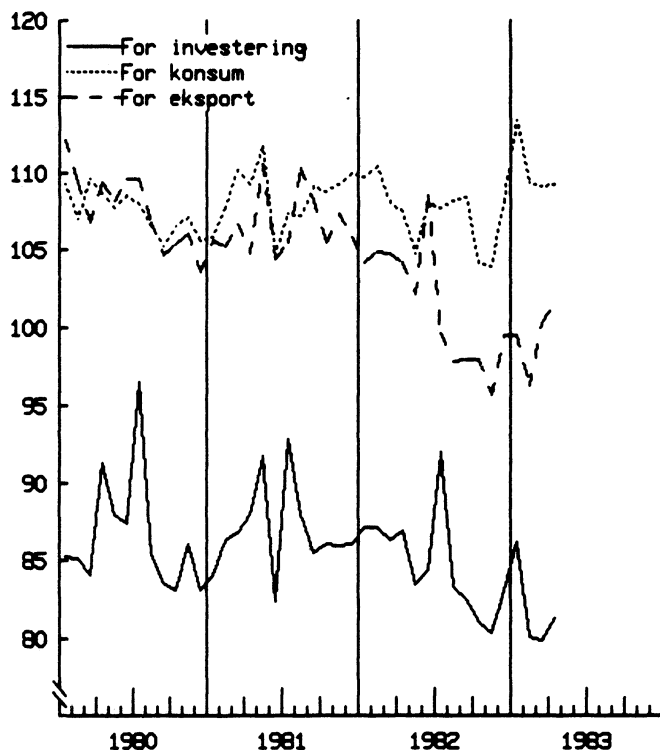
Produksjonsindeksen for treforedlingsindustrien viser at den kraftige nedgang gjennom 1982 har stoppet opp og at en moderat økning har funnet sted. Ifølge Statistisk Sentralbyrås konjunkturbarometerundersøkelse for 1. kvartal i år ventet bedriftene i denne næringen at den svake oppgangen skulle forsette utover vårmånedene i år. Bedriftene foretok en betydelig lagerreduksjon mot slutten av fjoråret, og det er grunn til å tro at den vil fortsette ennå en tid framover og dermed begrense behovet for produksjonsøkning ved økning i etterspørselen. I løpet av 1982 skjedde det et kraftig prisfall på treforedlingsprodukter på verdensmarkedet regnet i dollar, men på grunn av kursfallet overfor dollar ble prisnedgangen i norske kroner betydelig mindre. I den senere tid har de internasjonale prisene på treforedlingsprodukter stabilisert seg eller steget svakt. Den svenske og finske devalueringen ifjor høst forverret i utgangspunktet konkurranseposisjonen for de norske produsentene. Men deler av svensk treforedlingsindustri ser ut til å ha økt sine priser i svenske kroner betydelig og devalueringen har dermed rammet norsk treforedlingsindustri i mindre grad enn det en kunne fryktet.

Produksjonen av kjemiske råvarer økte betydelig gjennom 1982. Oppgangen har fortsatt i 1983, blant annet på grunn av lave kraftpriser, og produksjonstallene for mars og april i år er de høyeste som noen gang er registrert for denne næringen. Verdien av ordrettilgangen har vært om lag uendret de siste kvartaler, men

Figur 1. PRODUKSJONSINDEKS
Sesongkorrigert. 1975 = 100.



Figur 2. PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1975=100.

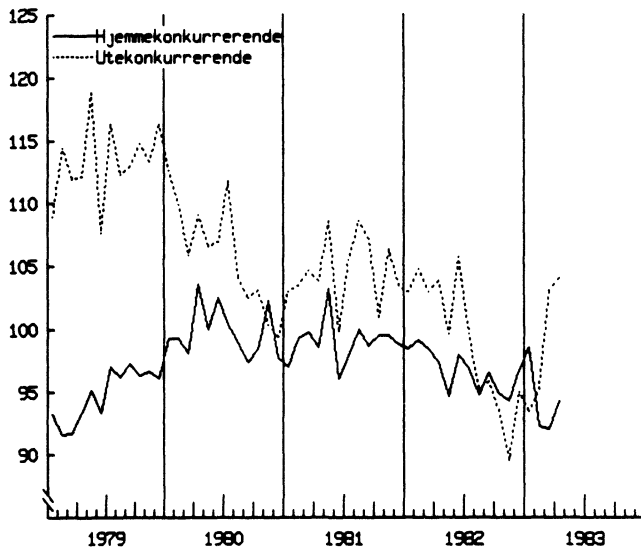


ordrebeholdningen er fortsatt svært høy sammenliknet med tidligere år. Siste konjunkturbarometerundersøkelse viste at bedriftene ventet at produksjonsoppgangen skulle fortsette i andre kvartal i år.

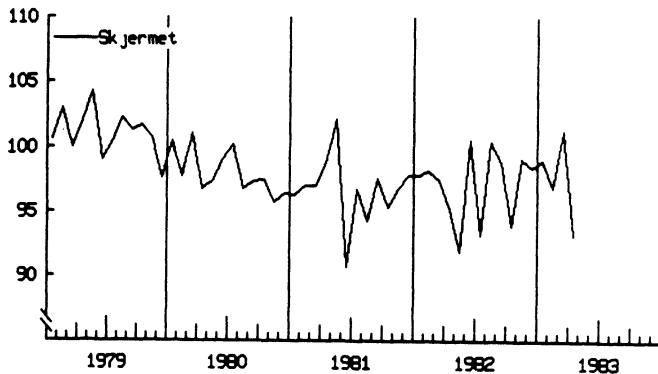
Produksjonen i metallindustrien har økt kraftig gjennom de fire første månedene i år. Men de siste produksjonstallene for april var fortsatt ikke høyere enn gjennomsnittet for første halvår i 1982. Produksjonsøkningen i år skyldes trolig både en tilbakevending til et mer normalt produksjonsnivå etter driftstansene og de omfattende permitteringene og en moderat etterspørselsøkningen fra utlandet. Ferdigvarelagrene gikk betydelig ned i 4. kvartal ifjor og trolig også de første månedene i år. I forhold til tidligere år var lagrene i så fall relativt lave sammenliknet med den løpende produksjonen og økt etterspørsel førte dermed til produksjonsvekst. Både eksportprisene og produsentprisene på metaller var forholdsvis lave i 1982 og i første kvartal 1983, men produsentprisoppgavene for april og mai i år viser at en viss prisvekst har skjedd siden 1. kvartal. De internasjonale spotprisene på aluminium har økt betydelig siden siste årsskifte.

Verdien av ordretilgangen til metallindustrien viser fortsatt oppgang, men tilgangen av nye ordrer fra utlandet viser nå lavere vekst enn i andre halvår ifjor. Dersom det skjønnsmessig korrigeres for den prisoppgangen som har funnet sted er det mulig at ordretilgangen i 1. kvartal 1983 i volum var om lag uendret sammenliknet med tilgangen i siste halvår 1982. De siste ordreoppgavene tyder imidlertid på at den sterke nedgangen i nye ordrer for jern og stål fra hjemmemarkedet

Figur 3. PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1975=100.



Figur 4. PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongkorrigert. 1975=100.

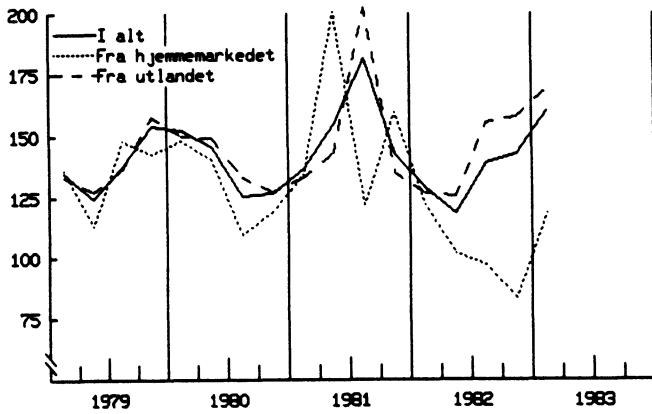


har stoppet opp. De samlede ordre-reservene i metallindustrien har økt med om lag 20 prosent fra 4. kvartal 1982 til 1. kvartal 1983, men er fortsatt klart lavere enn ett år tidligere.

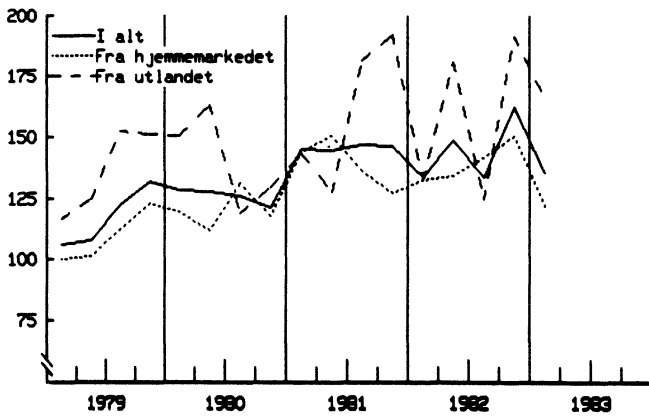
Innen verkstedsindustrien har produksjonsutviklingen variert betydelig mellom de enkelte bransjer. Produksjonen av elektriske apparater og materiell har vært svakt voksende de siste to årene, mens produksjonen av maskiner har endret seg lite, når en ser bort fra sesongvariasjoner og tilfeldige svingninger. Produksjonen av metallvarer og transportmidler har derimot vært fallende. Produksjonen av transportmidler har vært særlig lav siden forrige årsskifte og omfanget av permitteringer i denne næringen er svært høyt. I følge den siste konjunkturbarometerundersøkelsen ventet bedriftene i denne næringen fortsatt nedgang i produksjonen utover våren i år. Ordretilgangen til verkstedindustrien (utenom produksjon av transportmidler og oljeplattformer m.v.) har vist store svingninger fra kvartal til kvartal, men trolig med en gjennomgående tendens til nedgang dersom en skjønnsmessig korrigerer for den løpende prisstigningen. Også volumet av den samlede ordrebeholdningen har trolig sunket selv om verdien av ordrebeholdningen har holdt seg oppe.

Produksjonen av trevarer var svakt fallende gjennom 1982, men nedgangen har nå stanset opp. Produksjonen av tekstil- og beklæringsvarer, lær og lærvarer har falt kraftig helt siden sommeren 1980. De siste produksjonsoppgavene kan tyde på en utflating, men produksjonen i vårmånedene i år var hele 26 prosent lavere enn bare tre år tidligere. I følge ordrestatistikken er både verdien av ordretilgangen og av

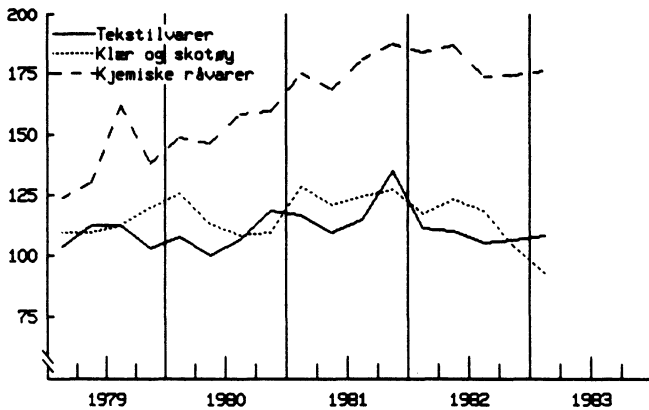
Figur 5. ORDRETILGANG
Metaller.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.



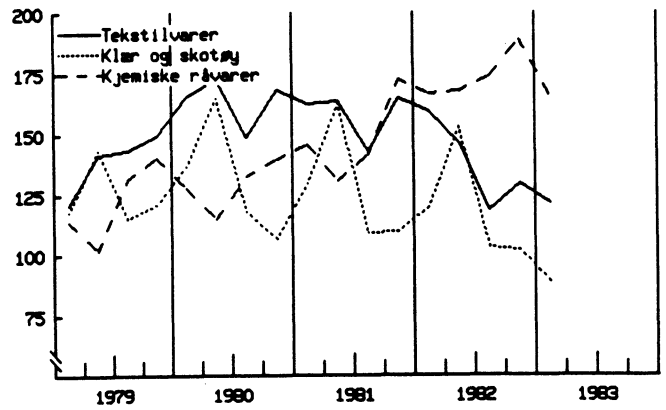
Figur 6. ORDRETILGANG
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.



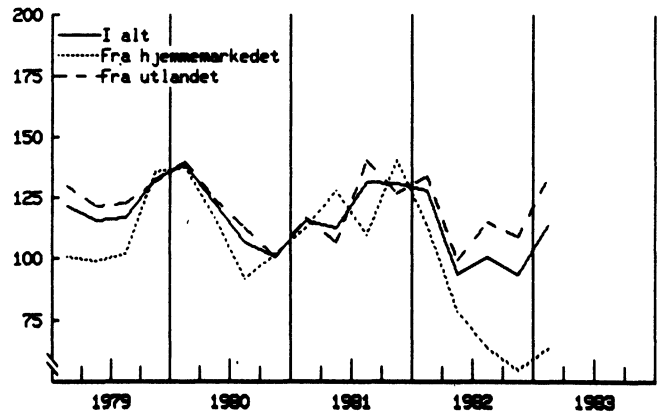
Figur 7. ORDRETILGANG
Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongkorrigert verdiindeks. 1976 = 100.



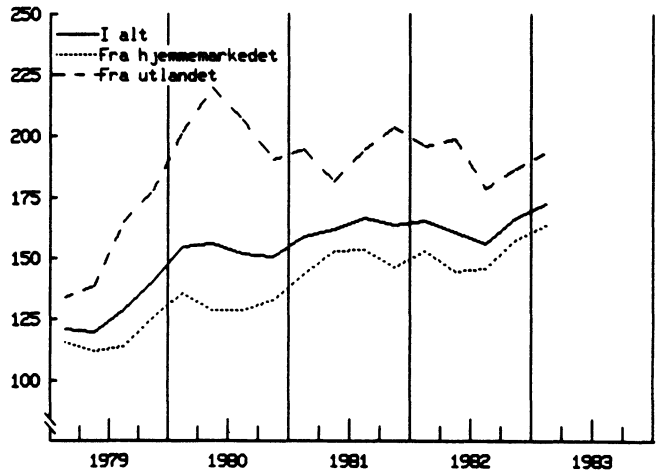
Figur 8. ORDRERESERVER
Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.



Figur 9. ORDRERESERVE
Metaller
Ukorrigert verdiindeks. 1976 = 100.



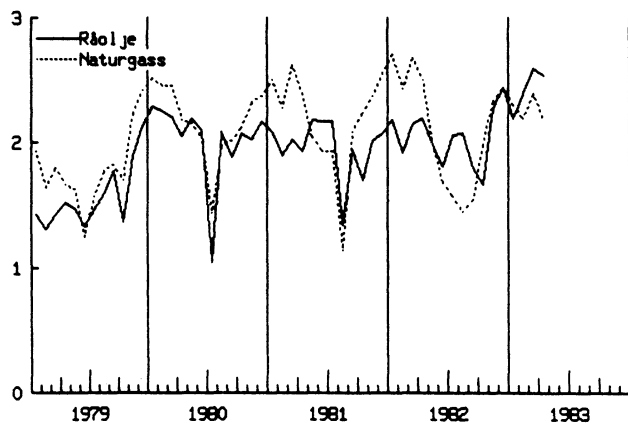
Figur 10. ORDRERESERVE
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ukorrigert verdiindeks. 1976=100.



ordrerreservene fortsatt fallende.

Produksjonen i kraftforsyning har økt kraftig gjennom det siste halvåret. Produksjonsøkningen i de fire første månedene i år skyldes i hovedsak den økte etterspørselen fra kraftkrevende industri, men også relativt omfattende krafteksport.

Figur 11. PRODUKSJON AV RÅOLJE OG NATURGASS
Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ukorrigerede tall.



OLJE- OG GASSUTVINNING: SMÅ PRODUKSJONSENDRINGER, MEN LAVERE PRISER

Produksjonskapasiteten for olje og gass har vært voksende det siste året. I det reviderte nasjonalbudsjettet anslås olje- og gassproduksjonen i 1983 til i overkant av 52 millioner tonn oljeekvivalenter, mot 48,9 millioner tonn i 1982. Økt produksjon på Statfjord-feltet og Valhall-feltet vil mer enn motvirke en nedgang på Ekofisk-feltet.

Den samlede produksjonen av olje og gass på den norske kontinentalsokkel kom opp i 18,7 millioner tonn oljeekvivalenter i løpet av de fire første månedene i år, en økning på 1,2 prosent i forhold til samme periode i fjor. Den norske andelen av oljeproduksjonen på Statfjord-feltet var 4,9 millioner tonn i januar-april i år, mot 3,0 millioner tonn i samme periode i fjor. Produksjonen av olje og gass på Ekofisk-feltet var i årets fire første måneder 8,9 millioner tonn oljeekvivalenter, 1,6 millioner tonn oljeekvivalenter lavere enn ett år tidligere. Totalt var oljeproduksjonen 15,5 prosent høyere i de fire første månedene i år enn i samme periode i fjor, mens gassproduksjonen var 10,6 prosent lavere.

Prisen på norsk olje har de senere årene fulgt den britiske prisen. Med virkning fra 1. mars satte det britiske statsoljeselskapet (BNOC) i april ned grunnprisen for britisk Nordsjøolje - prisen for olje fra feltene i Brent-området - med 0,50 dollar pr. fat slik at denne grunnprisen nå ligger på 30 dollar pr. fat. På grunn av kvalitetsforskjeller ble prisen på enkelte andre britiske oljetyper satt noe mer ned, og for olje av tilsvarende kvalitet som

fra Statfjord og Ekofisk var prisnedgangen 0,75 dollar pr. fat. Statoil fulgte denne prisreduksjonen for å sikre avsetningen av norsk olje. For olje fra Ekofisk-området ble kontraktsprisen satt ned til 30,25 dollar pr. fat, og for olje fra Statfjord-feltet er den nåværende kontraktsprisen 29,40 dollar pr. fat. Disse kontraktsprisene er senere blitt opprettholdt, selv om prisene på spotmarkedet gjennomgående har ligget noe lavere.

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET: STABIL BOLIGBYGGING

I 1982 ble det igangsatt om lag 37 000 boliger (inkludert hybler). Igangsettingstallene nådde en markert topp mot slutten av året, noe som i en viss grad kan skyldes forsinket rapportering av boliger igangsatt tidligere på året eller i året før.

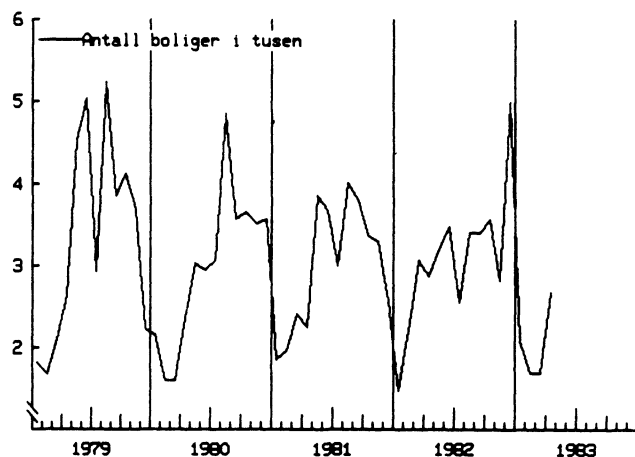
Utover våren i år synes registreringstallet å ha stabilisert seg på et noe lavere nivå - om lag 3 000 pr. måned i perioden januar-april - når en korrigerer for normale sesongvariasjoner. Vinteren i år var imidlertid betydelig mildere enn normalt. Dessuten kan forhåndsdisponering av lånetilsagn fra Husbanken ha ført til en fremskyvning av igangsettinger til de første månedene av 1983, slik at den underliggende tendensen kan vise seg noe lavere i de kommende månedene. Det at registreringsopplegget for byggearealstatistikken ble lagt om ved årsskiftet, med mulighet for mangelfull rapportering i innkjøringsfasen, trekker imidlertid i motsatt retning.

På grunn av omleggingen foreligger det ennå ikke tall for fullføringen av boliger - og dermed for boliger under arbeid - for vårmånedene. Tallet på boliger under arbeid var noe lavere ved siste årsskifte enn ved tidligere årsskifter.

ARBEIDSMARKEDET: FORTSATT HØY LEDIGHET

Etter å ha ligget noenlunde konstant på 67 500 fra januar til mars, sank arbeidsledigheten i april og mai. Ved utgangen av mai var det således ved arbeidskon-

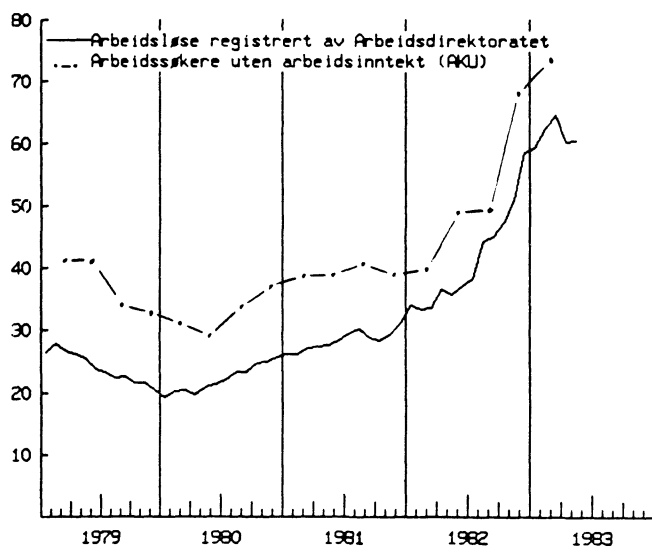
Figur 12. BYGG. ¹⁾
Boliger satt igang. Ukorrigert.



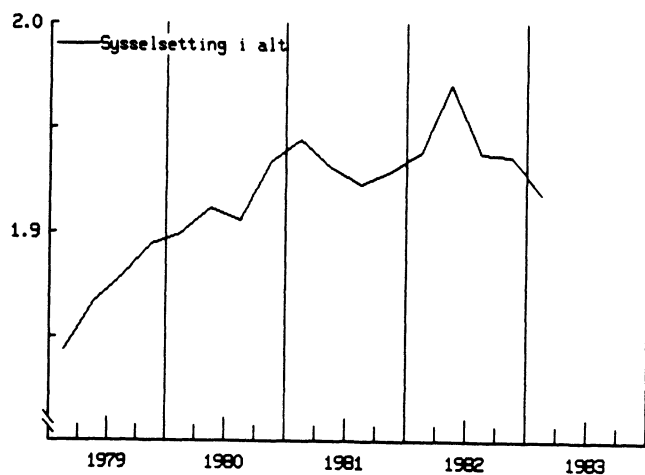
1) På grunn av omlegging av byggearealstatistikken foreligger det ikke tall for januar og februar 1983 hver for seg. Tallet på igangsatte boliger i disse to månedene samlet var 3 806 og er i figuren ovenfor skjønsmessig fordelt på hver av disse to månedene.

Figur 13. ARBEIDSLLEDIGE

Registrerte arbeidsledige ved arbeidskontorene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Sesongkorrigerte tall i tusen.



Figur 14. TOTAL SYSSELSETTING I FØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN. 1000 000 personer.



torene registrert nær 56 000 helt arbeidsløse. Til tross for nedgangen var dette 24 800 flere enn ved utgangen av mai i fjor.

En del av nedgangen i tallet på arbeidsløse utover våren skyldes sesongmessige forhold. Men nedgangen fra mars til mai var likevel sterkere enn det normale sesongutslaget.¹⁾ Dette kan skyldes virkningene av økte arbeidsmarkedstiltak i år og at de tiltakene som er satt igang for å skape flere midlertidige arbeidsplasser i kommunene har begynt å virke. Bedre konjunkturer for visse deler av industrien har også hatt betydning. Virkningene av de kommunale sysselsettingsprogrammene vil imidlertid ikke slå ut for fullt før til høsten. Kommunal- og arbeidsdepartementet regner med at det vil være opprettet 12 500 midlertidige arbeidsplasser i siste kvartal i år.

Tallene fra Arbeidsdirektoratet viser at nedgangen i ledigheten først og fremst har gjort seg gjeldende for menn. Antall permitterte har også gått tilbake. Dette kan tyde på at nedgangen i arbeidsledigheten nå i første rekke har kommet dem til gode som ble rammet av den sterke økningen i vinter, dvs. først og fremst mannlige industriarbeidere.

1) Ulike sesongkorrigeringsmetoder kan gi forskjellig størrelse på det sesongkorrigerte tallet. Valg av metode betyr særlig mye når det skjer store endringer i den generelle ledigheten. Statistisk Sentralbyrå har valgt å sesongkorrigere ved at det hver måned legges til eller trekkes fra et bestemt antall personer som regnes som sesongavhengig ledighet i denne måneden antas å være uavhengig av nivået på arbeidsledigheten totalt.

Arbeidsdirektoratets undersøkelse av ledighetens varighet pr. 31. januar i år viste at gjennomsnittlig ledighetsperiode da lå på 10,8 uker mot 9,9 på samme tidspunkt året før. Siden Arbeidsdirektoratets registrering av ledighetens varighet er beregnet som antall uker fra det tidspunkt en person ble registrert som helt arbeidsløs fram til registreringspunktet, vil stigende ledighet isolert sett bidra til å redusere den gjennomsnittlige varigheten da det økende tallet på nye arbeidsledige vil trekke gjennomsnittet ned. Varigheten var noe lengre for kvinner enn for menn, men økningen i forhold til ett år tidligere var størst for menn. Ledighetens varighet har steget mest for gruppene under 30 år, noe som kan indikere økte vanskeligheter for nykommerne på arbeidsmarkedet. Antall personer med ledighet over 6 måneder har økt fra 4 700 til 8 200 fra januar 1982 til januar 1983 og utgjorde da over 12 prosent av alle registrerte ledige.

Ved utgangen av april var det ifølge Arbeidsdirektoratet sysselsett 29 100 personer ved arbeidsmarkedstiltak. Dette er en økning på 10 600 sammenlignet med april i fjor. Tiltakene omfatter nå om lag 17 000 som ellers ville ha vært å regne som ledige. Nye elevplasser og lærlingeplasser i bedriftene er ikke med i Arbeidsdirektoratets tall og kommer derfor i tillegg. Ifølge regjeringens sysselsettingsmelding tas det siste på å opprette 5 000 nye lærlingeplasser og ytterligere 6 000 nye elevplasser i løpet av året. De nye elevplassene vil bidra til å redusere arbeidsledigheten ved at tilveksten i arbeidsstyrken blir mindre enn det den ellers ville ha blitt. Stortinget har nylig vedtatt en tilleggs-

bevilgning på 330 mill. kroner til sysselsettingstiltak, og med dette er de samlede bevilgninger for dette formål kommet opp i 2 353 millioner kr. for 1983.

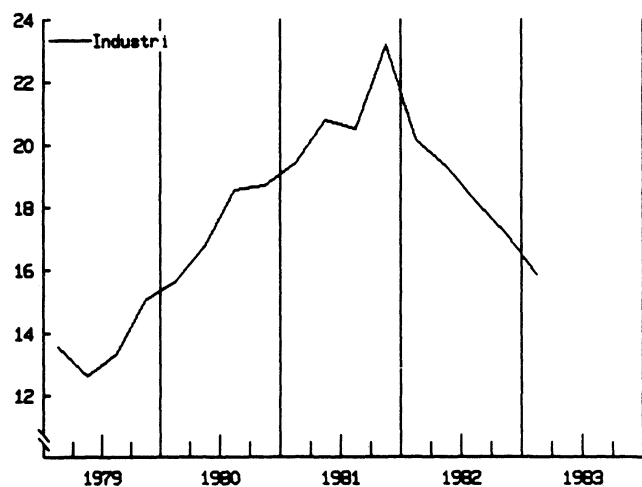
Ifølge Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse var det i første kvartal i år 72 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Dette utgjorde 3,6 prosent av arbeidsstyrken. En del personer søker arbeid uten å gå til arbeidskontorene, og den registrerte ledigheten ved utgangen av februar var 5 000 lavere. Denne differansen er i samsvar med gjennomsnittet for første kvartal de 5 siste år.

Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen fant det sted en utflating av den totale sysselsettingen gjennom 1982 etter flere år med sterk vekst. Etter undersøkelsens oppgaver gikk sysselsetting ned i første kvartal i år, også mer enn det som med rimelighet kan antas å være sesongavhengig. Kvartals-tallene fra arbeidskraftundersøkelsen er riktignok vanligvis svært usikre, men også andre opplysninger om arbeidsmarkedet indikerer et fall i samlet sysselsetting sist vinter. Svikten i sysselsettingen skyldes i stor grad den sterke produksjonsnedgangen i konkurranseutsatte næringer, men også at etterspørselsveksten etter arbeidskraft i skjermede næringer er svekket.

INDUSTRIINVESTERINGENE: INGEN
TEGN TIL NY OPPGANG

Statistisk Sentralbyrås investeringsundersøkelse fra mai i år tyder på at den kraftige nedgangen i industriinvesteringene gjennom 1982 har fortsatt inn i 1983. Investeringene i industri ble

Figur 15. UTFØRTE INVESTERINGER
Sesongkorrigerte verdital. 100 millioner kr.



redusert fra 1,7 milliarder kroner i 1. kvartal i 1982 til 1,3 milliarder i samme kvartal i år, en nedgang i verdi på hele 25 prosent. Sesongkorrigert var investeringene i 1. kvartal i 1983 7,6 prosent lavere enn i 4. kvartal i 1982.

Investeringssvikten var særlig sterk i metallindustrien med en reduksjon på hele 61,6 prosent og i treforedlings- og grafisk industri med en nedgang på 36,1 prosent fra 1. kvartal ifjor til 1. kvartal i år. Den kraftige nedgangen i disse næringene skyldes blant annet at investeringene i 1. kvartal i fjor fortsatt var forholdsvis høye på grunn av enkelte store investeringsprosjekter som da var under fullføring. I kjemisk industri var verdien av investeringene i 1. kvartal 14,6 prosent høyere enn ett år tidligere.

De nye anslagene for investeringene i 1983 for industrien totalt viser ingen større endring

i forhold til anslagene fra februarundersøkelsen. Som ved forrige undersøkelse er det totale anslaget for 1983 6,3 milliarder kroner. Bedriftene i trevare- og verkstedindustrien har justert opp sine anslag med henholdsvis 14,2 og 9,3 prosent. Metallindustriens anslag er derimot nedjustert med 17,6 prosent, fra et tidligere lavt nivå.

Nærings- og nytelsesmiddelindustrien er den eneste næring hvor det forventes en investeringsøkning i 1983. For denne næringen viser undersøkelsen en verdiøkning på 19,3 fra 1982 til 1983.

Investeringene i kraftforsyning vil ifølge de siste anslagene øke fra 7,1 milliarder kroner i 1982 til 7,8 milliarder i 1983.

De første anslagene for industriinvesteringene i 1984 tyder ikke på at noen snarlig oppgang er i vente. Disse tidlige anslagene er vanligvis langt lavere enn de investeringene som faktisk blir utført. Erfaringsmessig utgjør mai-anslagene om lag to tredeler av det realiserte nivået. Forutsatt at oppjusteringen av anslagene følger samme mønster som tidligere, kan industriinvesteringene i 1984 ventes å nå opp mot 6,5 milliarder kroner. Dette er i verdi omtrent på størrelse med anslagene for 1983.

INVESTERINGENE I OLJEVIRKSOMHETEN

Investeringsevirsomheten i oljenæringene er i oppgang. Deler av denne investeringsaktiviteten gir betydelige vekstimpulser til norsk industri.

Utførte investeringer i fast

realkapital i oljenæringene viser store svingninger fra år til år. I 1982 var investeringene i oljeutvinning 12,2 milliarder kroner. Etter Statistisk Sentralbyrås siste investeringsundersøkelse er investeringene for 1983 anslått til 11,8 milliarder kroner, men for 1984 er anslaget nærmere 20 milliarder kroner. Som følge av byggingen av den nye gassledning for Statfjordgassen vil investeringene i rørtransport bli flere milliarder kroner i 1983, mot bare om lag 1/2 milliard kroner i 1982.

Tall for utførte investeringer gir uttrykk for hvor mye ny realkapital som er tilført næringene. Dette kan avvike betydelig fra den løpende produksjonen av investeringsvarer. Det skyldes at produksjonen er svært tidkrevende. De ferdige delene regnes i mellomtiden som lager av varer under arbeid.

Virkningen for norsk industri av de samlede investeringer i fast realkapital og lager av varer under arbeid vil avhenge av hvor stor del av oppdragene som tilfaller norske bedrifter. Denne andelen har variert betydelig i de enkelte delkontraktene. Byggingen av Gullfaks A plattformen, som skal slepes ut på feltet sommeren 1986, er for tiden et av de største oppdragene for norsk industri. Av det totale investeringsbudsjettet på om lag 15 milliarder løpende kroner, er det hittil inngått kontrakter for nærmere 5 milliarder. Størstedelen av disse oppdragene har tilfalt norsk industri. I løpet av sommeren skal kontrakter for ytterligere 1,5 milliarder kroner tildeles.

Statfjord C plattformen er fortsatt under bygging og skal slepes ut på feltet neste sommer. Det foreligger ingen løpende opp-

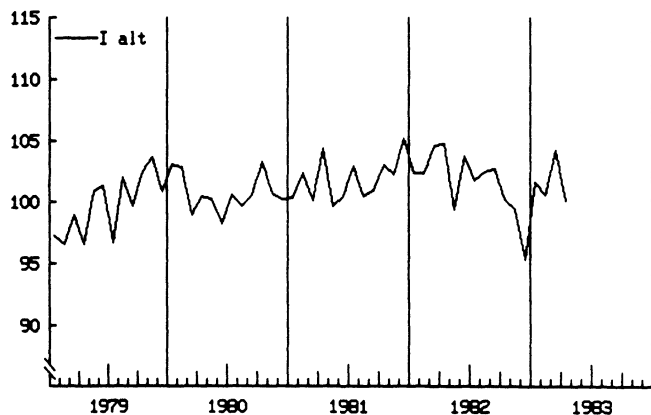
gaver over verdiøkningen av oljeplattformer under arbeid i 1983, men byggingen av Statfjord C og Gullfaks A plattformene vil etter alt å dømme bidra til en økning i produksjonsverdien i norsk industri på om lag 5 milliarder kroner fra 1982 til 1983, regnet i løpende priser. Også anleggene til Nord-Øst Frigg og terminalanleggene på Kårstø vil gi vekstimpulser til norsk industri i 1983. Den sterke investeringsveksten i rørtransportsektoren vil i mindre grad berøre norsk industri fordi en overveiende del av investeringsvarene er produsert i utlandet.

PRIVAT KONSUM: STAGNERENDE VAREKONSUM

Den sesongkorrigerede detaljomsetningsindeksen viste en betydelig nedgang gjennom siste halvdel av 1982 og nådde et bunnivå i desember i fjor. I 1. kvartal i år var det en økning slik at volumet av detaljomsetningen lå 0,4 prosent over nivået i samme kvartal i fjor, men i april viste indeksen en ny nedgang.

De sterke svingningene fra måned til måned gjør det vanskelig å bruke utviklingen i detaljomsetningsindeksen til å forutsi utviklingen i varekonsumet. Svikten i detaljomsetningen i fjor høst kan delvis forklares med streiken ved A/S Vinmonopolet og den uvanlig store grensehandelen med Sverige. Noe av den forbigående oppgangen i 1. kvartal kan forklares ved at hoteller og restauranter hadde uvanlig store innkjøp av vin og brennevin for å fylle opp lagrene etter streiken

Figur 16. DETALJOMSETNING
Sesongkorrigert volumindeks. 1979=100.



ved A/S Vinmonopolet.

Tall fra Nasjonalregnskapets inntektsregnskap for 1982 (se eget vedlegg) viser at private husholdningers disponible realinntekt gikk ned med 0,9 prosent i 1982. Realinntektsveksten var på 0,1 prosent samtidig som gjeldsrentene viste en realøkning på hele 11,8 prosent. Spareraten avtok fra 7,6 prosent av disponibel inntekt i 1981 til 5,0 prosent i 1982. Spare reformer med skattefradrag økte derimot, og mange av sparekontraktene ble oppfylt utover høsten. Dette kan ha medført at mange forbrukere fikk likviditetsproblemer og dermed ha redusert omfanget av den tradisjonelle julehandelen. Selv om oppgangen i 1. kvartal i år kan være uttrykk for at detaljomsetningen er tilbake på et normalt nivå, kan den også avspeile at skattelettelsene ved siste årsskifte førte til at

en større del av husholdningenes realinntekter ble disponible i årets første måneder.

Varekonsumet utgjør om lag to tredeler av privat konsum. I de siste to årene har økt tjenestekonsum bidratt betydelig til veksten i totalkonsumet. Reviderte tall fra nasjonalregnskapet viser en vekst i privat konsum fra 1981 til 1982 på 1,3 prosent regnet i faste priser. Varekonsumet økte med 0,1 prosent, mens økningen i tjenestekonsumet var 3,8 prosent. Dette skyldes i stor utstrekning en kraftig økning i nordmenns konsum i utlandet. Ifølge tall fra utenriksregnskapet for januar og februar var verdien av nordmenns konsum i utlandet 18,9 prosent høyere enn i samme periode i fjor, en økning på om lag det dobbelte av prisveksten.

LØNNINGENE

Veksten i gjennomsnittlig timelønn fra 1981 til 1982 innenfor LO/NAF-området var 11,0 prosent for menn og 11,6 prosent for kvinner. Lønns glidningen - beregnet som forskjellen mellom faktisk lønnsutvikling og tariffbestemte tillegg - utgjorde henholdsvis 6,6 prosent og 6,3 prosent. Lønns glidningstakten endret seg lite gjennom fjoråret trass i at arbeidsmarkedet ble slakkere. For menn var lønns glidningen fra 1. kvartal 1981 til 1. kvartal 1982 6,8 prosent, og for 2., 3. og 4. kvartal var det tilsvarende tallet 7,0, 6,4 og 6,3 prosent. Den foreløpige indeksen for gjennomsnittlig timefortjeneste i 1. kvartal i år viste en vekst på 12,1 prosent fra samme kvartal i fjor for menn og 13,2 prosent for kvinner.

Lønnsnivået i LO/N.A.F.-området lå ved utgangen av 1982 4,4 prosent over gjennomsnittet for det samme året, og med uendret lønn gjennom 1983 ville gjennomsnittslønnen for 1983 være tilsvarende høyere enn i 1982. Vårens tariffoppgjør mellom LO og N.A.F gav et generelt tillegg pr. 1.april på 40 øre pr. time eller 0,6 prosent på årsbasis. Forhandlingene la til grunn et anslag for lønnsglidningen gjennom 1983 på 2,5 prosent. Inkluderes virkningen av lavtlønnsbestemmelsene og lønsoverhenget på 4,4 prosent, ble den samlede ramme for oppgjøret 7,5 prosent i gjennomsnittlig lønnsøkning fra 1982 til 1983.

Anslaget på lønnsglidningen gjennom 1983 som ble lagt til grunn i LO/N.A.F-området innebærer en betydelig avdemping sammenliknet med tidligere år. Erfaringsmessig påløper det meste av lønnsglidningen i et år i 2. og 4. kvartal. For å kunne vurdere utviklingen i lønnsglidningstakten i 1983 nærmere, gir derfor de foreløpige lønnsoppgavene for 1. kvartal få holdepunkter. Men de tallene som foreligger viser ingen markert avdemping i lønnsglidningen.

Oppgjørssrammen på 7,5 prosent i LO/N.A.F.-området har vært veiledende for utfallet i de andre tariffområdene, bl.a. innen stat- og kommunesektoren. Her ble det gjennomsnittlige tarifftillegget hele 5,7 prosent pr. 1. mai fordi lønnsglidningen vanligvis er svært lav.

INNENLANDSKE PRISER: AVTAKENDE VEKST

Stigningen i konsumprisene

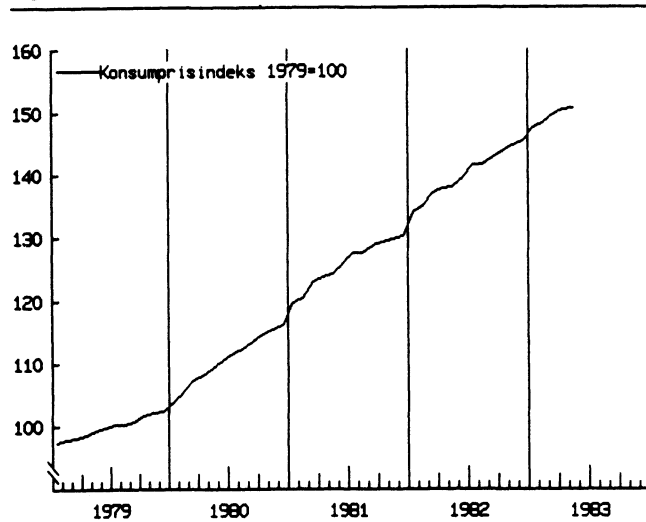
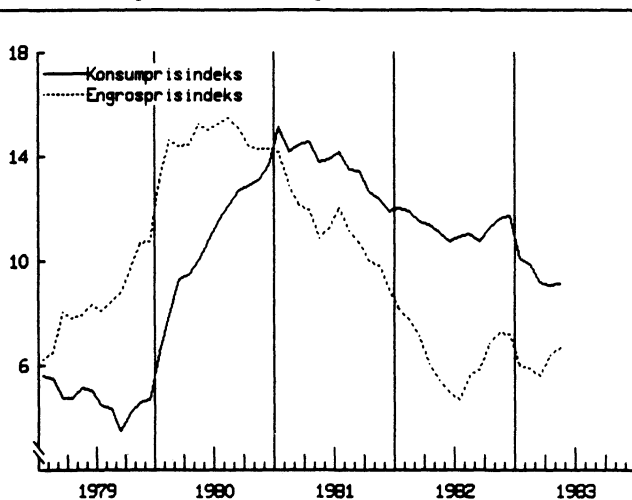
ble betydelig lavere i 1982 enn i 1981, men var fortsatt svært høy sammenliknet med de foregående år og med prisøkningen hos Norges viktigste handelspartnere. De siste prisoppgavene tyder imidlertid på at veksttakten har sunket ytterligere i løpet av de fem første månedene i år. De fem første månedene i år var konsumprisene i gjennomsnitt 9,5 prosent høyere enn i samme periode ett år tidligere. Prisstigningen fra 1982 til 1983 vil etter alt å dømme bli betydelig lavere enn fra 1981 til 1982, kanskje 2 1/2-3 prosentpoeng. Faktorene bak denne nedgangen er i første rekke lavere vekst i avgifter og offentlig regulerte priser, men også lavere prisvekstimpulser fra andre deler av norsk økonomi.

Regnet i forhold til samme måned ett år tidligere tiltok økningen i konsumprisindeksen noe i andre halvår ifjor, men falt deretter betydelig gjennom de fem første månedene i år.

Fra mai ifjor til mai i år steg konsumprisindeksen med 9,2 prosent. Det sterke fallet i veksttakten ved siste årsskifte kan for det meste tilbakeføres til relativt lave avgiftsendringer og liten vekst i offentlig regulerte priser. Mens betydelige avgifts- og subsidieendringer ved de to foregående årsskiftene førte til store hopp i konsumprisindeksen fra desember til januar var økningen i indeksen mellom disse to månedene ved siste årsskiftet bare 1,5 prosent eller om lag halvparten av økningen fra desember 1981 til januar 1982.

Delindeksene for konsumprisene etter konsumgruppe og leveringssektor kan belyse nærmere de siste endringene i prisveksten. For flere av delindeksene for konsumgruppene er tendensen forholdsvis vanskelig å tolke, men alt i alt er det mye som tyder på

Figur 17. INNENLANDSKE PRISER.

Figur 18. PRISSTIGNING.
Prosent endring fra ett år tidligere.

at det har funnet sted en avdemping av prisstigningstakten etter siste årsskifte i flere av delindeksene, når en forsøker å korrigere for normale sesongvariasjoner. Gjennom de fem første månedene i år har prisstigningen vært relativt lav for matvarer, klær og skotøy og bolig, lys og brensel, og det er ingen av de 9 delindeksene etter aggregerte konsumgrupper som viser noe markert omslag oppover i stigningstakten. Oppgavene over konsumprisindeksen gruppert etter leveringssektor tyder på at det i første rekke er på grunn av innenlandske forhold at en avdemping av prisvekstimpulsene har funnet sted. Prisstigningen på norskproduserte konsumvarer og på tjenester utenom helsepleie har avtatt etter de siste indeksene å dømme. Prisene på importerte konsumvarer har derimot steget relativt mye gjennom de fem første månedene i år, blant annet som en ettervirkning av devalueringene ifjor høst.

Fra 1981 til 1982 økte konsumprisindeksen med 11,3 prosent. Dersom prisstigningen fra mai til desember i år blir om lag som i samme periode ifjor vil konsumprisene i 1983 i gjennomsnitt bli 9-9 1/2 prosent høyere enn i 1982. Det er imidlertid grunn til å tro at den gjennomsnittlige prisstigningen fra 1982 til 1983 vil bli lavere enn dette. Som nevnt overfor tyder utviklingen i flere delindekser på at de innenlandske prisvekstimpulsene er svekket for en rekke varer og tjenester. I tillegg gav lønnsoppgjøret i år betydelig lavere tillegg enn i 1982 og dersom rammene for lønnsglidning overholdes vil bedriftenes kostnadsøkning utover sommeren og høsten bli svakere enn i fjor. Fallet i rentekostnadene trekker i

samme retning. Uten omfattende valutakursendringer de neste månedene vil etter alt å dømme også prisstigningsimpulsene fra utlandet bli relativt moderate i andre halvår i år, både for olje-produkter og for andre importerte konsumvarer. Riktignok vil landbruksoppgjøret føre til et nytt hopp i konsumprisindeksen utover sommeren og høsten i år, trolig av størrelsen 1/2 prosent, men også dette bidraget vil være mindre enn i 1982.

Stigningstakten i engrosprisene har avtatt betydelig gjennom det siste halvåret. I mai i år var engrosprisindeksen 6,7 prosent høyere enn ett år tidligere, mens stigningstakten gjennom de siste seks måneder trolig bare var om lag halvparten når en ser bort fra sesongvariasjoner. Det er i første rekke lite bearbeidde varer som matvarer, råvarer og energivarer som har trukket veksten i totalindeksen nedover. Blant annet som følge av lavere oljepriser har delindeksen for brenselstoffer, brenselolje og elektrisk kraft vært synkende siden siste årsskifte. Veksten i engrosprisene på bearbeidde varer og ferdige varer sett under ett viser derimot få tegn til nedgang.

UTENRIKSHANDELEN: OPPGANG I VAREEKSPORTEN

Volumet av den tradisjonelle vareeksporten har vært i oppgang siden siste årsskifte. Det er eksporten av råvarer og halvfabrikata som trekker den samlede eksporten oppover, mens eksporten av ferdigvarer endrer seg gjennomgående lite. Importvolumet for tradisjonelle varer har falt be-

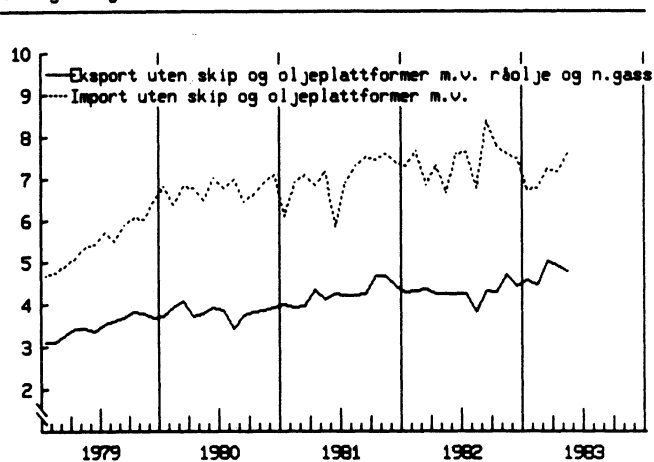
tydelig gjennom det siste halvåret.

Volumet av den tradisjonelle vareeksporten (alle varer utenom råolje, naturgass, skip og oljeplattformer mv) passerte et toppunkt i slutten av 1981 og var synkende gjennom fjoråret. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte imidlertid den sesongkorrigerte volumindeksen med 6,9 prosent, eksportvolumet var da 2,8 prosent høyere enn ett år før og om lag like høyt som i toppunktet sist i 1981. Verdioppgaver for vareeksporten i april og mai tyder på at eksportveksten fortsatte utover vårmånedene i år. Fra desember-februar til mars-mai økte den sesongkorrigerte verdien av den tradisjonelle vareeksporten med 10 prosent.

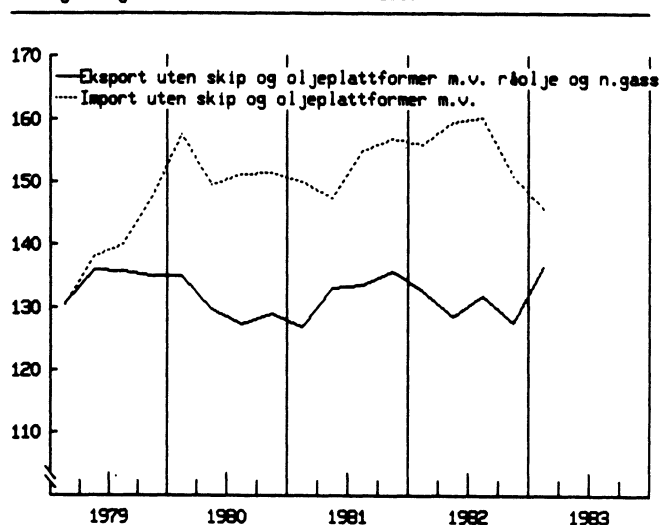
Prisene for den tradisjonelle vareeksporten var synkende fra høsten 1981 til sommeren 1982, men steg deretter sterkt gjennom andre halvår ifjor, blant annet som følge av nedjusteringene av kroneverdien i august og september ifjor. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte prisindeksen for den tradisjonelle vareeksporten med knapt 1 prosent, og den var da 5,3 prosent høyere enn ett år tidligere.

Eksportveksten det siste halvåret har vært særlig sterk for aluminium, kjemikalier og fisk og fiskevarer. Eksporten av aluminium endret seg relativt lite fra våren 1981 til forsommeren 1982, men har siden økt betydelig. I 1. kvartal i år var eksportvolumet hele 19,1 prosent høyere enn ett år tidligere. Spotprisene på aluminium på verdensmarkedet har steget sterkt siden siste årsskifte, men for den norske eksporten var prisveksten fram til 1. kvartal i år svært beskjeden. Økte produsentpriser i april og mai kan imidlertid tyde på at de

Figur 19. UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Sesongkorrigerte verditall. Milliarder kr.



Figur 20. UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Sesongkorrigert volumindeks. 1970 = 100.



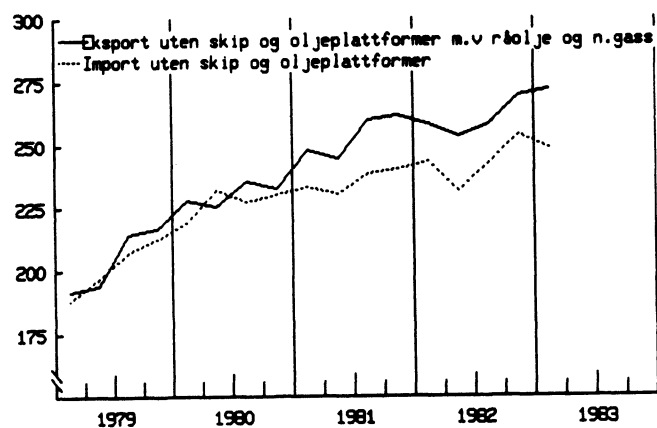
nye, høye verdensmarkedsprisene vil slå ut i økte eksportpriser i 2. kvartal i år. Eksportvolumet for kjemikalier og fisk og fiskevarer har økt kraftig gjennom det siste året og var i første kvartal i år henholdsvis 16,7 prosent og 20,3 høyere enn ett år tidligere. Prisveksten både for kjemikalier og fisk og fiskevarer har vært forholdsvis moderat det siste året.

Eksportvolumet for treforedlingsprodukter og jern og stål falt betydelig fra høsten 1981 til våren 1982. De siste eksportoppgavene viser en moderat vekst for tremasse og cellulose, men relativt små endringer for papir og jern og stål. I 1. kvartal var prisindeksen noe lavere enn før årsskiftet for papirmasse og cellulose og omlag uendret for de andre varegruppene.

Eksportvolumet for maskiner og transportmidler (unntatt skip) og andre ferdigvarer har vist til dels betydelige volumendringer fra kvartal til kvartal, trolig som følge av utskipning av enkelte spesielt store varepartier. Men gjennomgående har eksportvolumet av disse varene vært i stagnasjon eller bare svak vekst de siste to årene og de siste eksportoppgavene tyder ikke på noen markert endring i denne tendensen.

Volumet av den tradisjonelle vareimporten (alle varer utenom skip og oljeplattformer mv) falt kraftig gjennom vinterhalvåret etter å ha vært økende fra tidlig i 1981 til sommeren 1982. I 1. kvartal i år var importvolumet for tradisjonelle varer hele 9 prosent lavere enn i 3. kvartal og 6,6 prosent lavere enn i 1. kvartal ifjor. Verdien av den tradisjonelle vareimporten har imidlertid tatt seg opp igjen de siste månedene, og dette kan tyde på at en ny oppgang i importvolumet er underveis.

Figur 21. UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Prisindekser (enhetspriser). 1970=100



Foreløpige tall for utenriksregnskapet for 1. kvartal i år viser et overskudd på driftsregnskapet på 3,5 milliarder kroner mot 2,8 milliarder i 1. kvartal i 1982. Økningen i overskuddet skyldes vekst i den tradisjonelle vareeksporten og eksporten av olje og gass, samtidig med at den tradisjonelle vareimporten viste stagnasjon. I motsatt retning trakk den økte importen av skip og oljeplattformer og høyere direkte import til Nordsjøen. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen økte med 0,8 milliarder kroner fra 1. kvartal ifjor til 1. kvartal i år.

Fallet i importvolumet gjennom vinterhalvåret ser i stor grad ut til å skyldes redusert virksomhet i produksjon og investering med relativt høyt importinnhold. Den kraftige produksjonsnedgangen i eksportindustrien i fjor høst reduserte etterspørselen etter importerte råvarer betydelig, og den fallende investeringsaktiviteten blant annet i industrien førte til nedgang i importen av maskiner og andre investeringsvarer. Importen til konsum har derimot vært økende.

Prisindeksen for den tradisjonelle vareimporten har vært moderat økende gjennom 1980, 1981 og 1982. Prisindeksen for 1. kvartal i år viste en mindre nedgang fra fjerde kvartal ifjor, men dette kan skyldes tilfeldige forhold. Det er foreløpig lite som tyder på at det har funnet sted en større endring i prisveksten på importerte varer.

Utenriksregnskap for 1. kvartal.

	1.kv. 1982 Milliarder kroner	1.kv. 1983 Milliarder kroner	Endring	
			Milliarder kroner	Prosent
Eksport i alt	40,0	43,6	3,6	9
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	13,6	15,7	2,1	15
Skip, oljeplattformer og direkte eksport ved olje- virksomhet	1,5	1,5	0	-1
Andre varer	13,3	14,4	1,1	8
Brutto inntekter ved skips- fart og oljeboring	7,6	7,7	0,1	2
Rørtjenester	0,8	0,8	0	2
Andre tjenester	3,3	3,5	0,2	7
Import i alt	33,5	35,5	2,0	6
Skip, oljeplattformer og direkte import ved olje- virksomhet	1,6	3,0	1,4	93
Andre varer	22,5	22,4	-0,1	0
Bruttoutgifter ved skipsfart og oljeboring	4,6	4,5	-0,1	-3
Andre tjenester	4,9	5,6	0,7	14
 Eksportoverskott.....	 6,5	 8,1	 1,6	 24
 Overskott på rente- og stønadbalansen	 -3,8	 -4,6	 -0,8	 21
 Overskott på driftsregnskapet	 2,8	 3,5	 0,8	 29

KONJUNKTURTENDENSENE I UTLANDET :

SAMMENDRAG

I de vestlige industriland er aktivitetsnivået fortsatt forholdsvis lavt og arbeidsløsheten svært høy, men et moderat konjunkturomslag oppover ser ut til å være i gang.

I USA fortsetter konjunkturoppgangen, men den er mere moderat enn vanlig i tilsvarende fase av tidligere oppganger, Kredittpolitikken er fortsatt stram - blant annet for å motvirke følgene av det store budsjettunderskuddet. De amerikanske myndighetene er svært vare for endringer i prisstigningstakten, og det skal trolig lite til før politikken strammes til enda mer. I så fall kan konjunkturoppgangen i USA bli kortvarig.

Det er det private konsumet som hittil har gitt de kraftigste vekstimpulsene, og den planlagte skatteletten i juli vil kunne bidra til fortsatt oppgang. På noe lengre sikt - etterhvert som kapasitetsutnyttingen eventuelt bedrer seg - ventes det at investeringene vil ta seg opp igjen og gi økende bidrag til veksten. Konjunkturutviklingen ventes med andre ord å følge det vanlige mønsteret, men med noe svakere vekst enn normalt.

De fleste amerikanske kilder venter en vekst i bruttonasjonalproduktet på 2-3 prosent på årsbasis fra 1982 til 1983 (vel 4 prosent gjennom 1983) og rundt 4 prosent fra 1983 til 1984.

Prognosene er imidlertid uvanlig usikre, og uvissheten gjelder ikke bare den økonomiske politikken. Det er også uvisst om konsumeterspørselen vil kunne gi så sterke vekstimpulser som ventet, selv med uendret politikk; lønnsutviklingen er svært svak. Det er heller ikke uten videre klart at skatteletten i juli vil få fullt utslag i konsumet; i situasjoner med svært høy arbeidsløshet har det ved flere tidligere anledninger vist seg at publikum har hatt en tendens til å øke spareraten. I utenriksøkonomien vil en fortsatt overvurdering av dollaren kunne bremse eksportutviklingen. Med svak utvikling i de andre etterspørselskomponentene kan en heller ikke stole på at investeringsaktiviteten vil ta seg opp.

For Vest-Europa synes det nå mere klart enn da marsoversikten ble skrevet at et svakt konjunkturomslag oppover er i gang. Frankrike danner her et unntak; den økonomiske politikken ble her strammet til på et tidspunkt da økonomien allerede viste svakhtstegn, og produksjon og etterspørsel er i nedgang. Men myndighetene håper på ny oppgang i 1984. Av de større landene er det Storbritannia som viser den klareste oppgangstendensen, men også i Vest-Tyskland har konjunktursituasjonen bedret seg noe i løpet av våren, med klar økning i blant annet industriproduksjon og detaljomsætning.

For Vest-Europa under ett ser det ut til at lagerutviklingen gir betydelige vekstimpulser - som vanlig i en konjunkturoppgangs tidlige fase. Men også eksporten er i oppgang - med bedring både i bytteforhold og eksportvolum. Utviklingen i USA betyr mye i denne sammenheng. I 1984 ventes konsumentterspørselen å bidra sterkere til oppgangen, og også investeringsetterspørselen ventes å ta seg opp da.

Men konjunkturoppgangen i Vest-Europa er kanskje ennå mindre solid fundert enn i USA. Også i alle de større vest-europeiske landene prioriteres lav prisstigning svært høyt, og det skal også her lite til før den økonomiske politikken - som må karakteriseres som stram - blir strammet ytterligere til. Det bør understrekes at vekstvilkårene særlig i 1983 er sterkt knyttet til utviklingen i USA. Det er også uvisst i hvilken grad en bedring i utenriksøkonomien i de vest-europeiske landene vil føre til ekspansive tiltak; det kan også tenkes at den - alternativt - vil bli nyttet til reduksjon av de store budsjettunderskuddene, for eksempel ved ikke å la nedgang i importprisene på råolje slå fullt ut i forbrukerprisene. En slik politikk vil bremse konsumutviklingen, som også vil kunne bli motvirket av tendensene til lav lønnsstigningstakt og reduserte inntektsoverføringer. Særlig i Frankrike og Vest-Tyskland synes det som om sosialytelsene - eller i beste fall veksten i dem - vil bli redusert. Med en svakere vekst i konsum og eksport enn forutsatt vil det - med på forhånd svært lav kapasitetsutnyttning - være vanskelig å få til noe investeringsoppsving av betydning.

Alt i alt ser det ut til at særlig sterke vekstimpulser fra innenlandsetterspørselen neppe kan påregnes i Vest-Europa i år, bortsett fra dem som har sammenheng med den vanlige relativt kortvarige og konjunkturbestemte lagersyklusen. Eksporten vil kunne bidra noe til veksten, men det kan synes som om mulighetene her er noe overvurdert. Hittil ser det derfor ut til å ligge an til en atskillig mer moderat konjunkturoppgang enn normalt i etterkrigstiden - og

varigheten av den er svært uviss. En må regne med at arbeidsløsheten vil holde seg på et svært høyt nivå - og kanskje øke - både i 1983 og 1984.

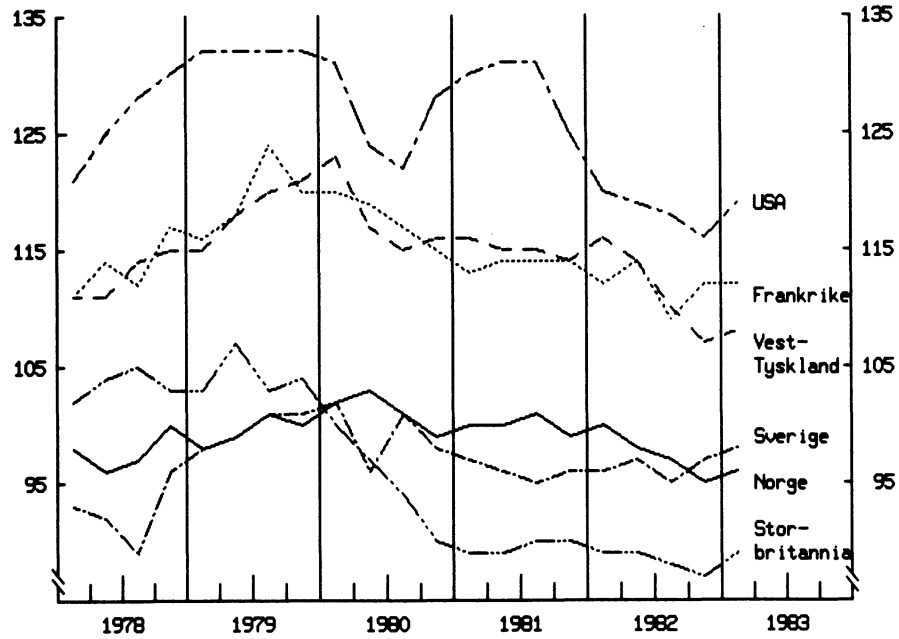
Råvareprisene fortsetter å stige. Reuters britiske råvareprisindeks passerte en bunn i fjor høst og lå i mai 20 prosent høyere enn i oktober. Etter uoffisielle prognoser utarbeidet av en arbeidsgruppe av forskningsinstitutter fra en rekke europeiske land vil råvareprisene (utenom olje) fortsette å stige gjennom 1983 og 1984, men ikke i samme tempo som vanlig under en konjunkturoppgang. Blant de enkelte hovedgruppene av råvarer ventes ikke-jernholdige metaller å stige sterkest i pris.

Etter sterk svikt i oljeetterspørselen på verdensmarkedet og et press nedover på spot-prisene, satte OPEC ned referanseprisen for arabisk lett olje fra 34 dollar pr. fat til 29 dollar pr. fat i mars i år. Siden har denne referanseprisen blitt opprettholdt. Til tross for at OPEC-landene stort sett synes å ha fulgt den vedtatte pris- og produksjonsavtale, er spot-markedet fremdeles preget av betydelig usikkerhet, og med et visst prispress nedover. Enkelte OPEC-land har fortsatt solgt betydelige kvanta olje med store rabatter. Spot-prisen i mai i år var likevel bare noen få prosent lavere enn referanseprisen.

En sesongmessig lavere oljeetterspørsel i sommermånedene kan gi et betydelig oljeoverskudd på verdensmarkedet, og dermed et nytt press nedover på oljeprisen, men forventningene om en moderat oppgang i verdensøkonomien tilsier isolert sett en mulig økning i oljeetterspørselen. På den annen side synes det å være en utbredt oppfatning at ettervirkningene på etterspørselssiden av den sterke oljeprisøkningen i 1970-årene fremdeles gjør seg gjeldende, slik at oljeetterspørselen fortsatt i noen tid vil stagnere. Utviklingen av oljelagrene vil bli av avgjørende betydning for hvor store kvanta OPEC-landene og andre oljeprodusenter kan få avsatt i tiden framover. Oljelagrene er i den siste tiden blitt sterkt nedtrappet på grunn av forventningen om fortsatt prisfall, men det er lite som tyder på at oljeselskapene vil øke lagrene betydelig i de nærmeste månedene.

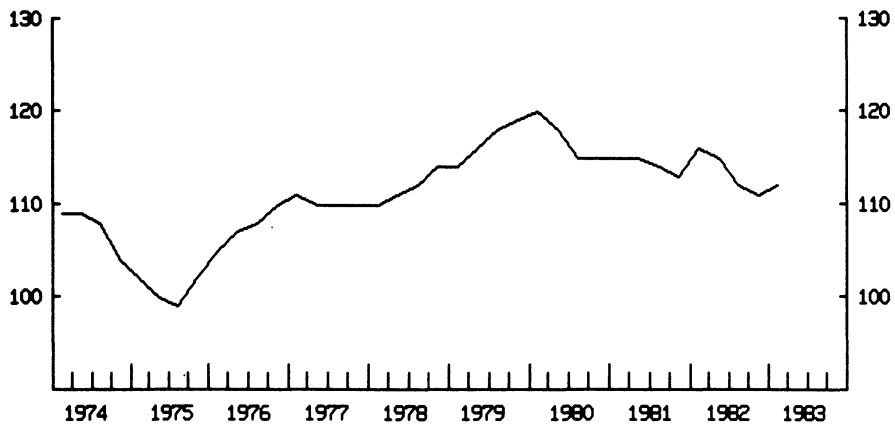
Figur 22.

Industriproduksjon uten bergverksdrift og kraftforsyning i utvalgte land.
Sesongkorrigert. 1975=100.
Beregnet på grunnlag av OECD Main Economic Indicators.



Figur 23.

1)
Industriproduksjonen i Vest-Europa.
Sesongkorrigert. 1975=100



1) Tallet for 1. kvartal 1983 bygger bare på oppgaver for de fire største landene.

STORBRIANNIA

Storbritannia er nå inne i en periode med noe sterkere vekst. Men arbeidsløsheten er fortsatt meget stor. Veksten i bruttonasjonalproduktet fra 1982 til 1983 er oppjustert fra 1,7 prosent i NIESR's (National Institute of Economic and Social Research) februaroversikt til 2,4 prosent i maioversikten. Oppjusteringen er i første rekke et resultat av en ny vurdering av utviklingen gjennom 1982, som innebærer en sterkere økning av år-til-år-veksten fra 1982 til 1983 enn tidligere forutsatt. Vekstprofilen gjennom 1983 blir i mai-rapporten antatt å være omtrent den samme som i februar-rapporten. Målt med vanlig etterkrigsstandard er produksjonsøkningen beskjeden til å være i en oppgangsfase, men den er ikke desto mindre høyere enn i noe år siden 1978.

Som i tilsvarende fase i tidligere konjunkturoppganger gir lagerinvesteringene sterke vekstimpulser. Over halvparten av økningen i bruttonasjonalproduktet fra 1982 til 1983 er ventet å komme fra lager utviklingen. Det private konsumet ventes nå å øke med vel 1 prosent fra 1982 til 1983, men denne veksten henger i sin helhet sammen med oppgangen gjennom 1982; konsumet er ventet å gå noe ned gjennom 1983. Detaljomsetningen viser bare svak økning gjennom de første fire månedene av 1983. Investeringsutviklingen ser derimot ut til å bli gunstigere enn antatt for tre måneder siden; nye opplysninger antyder økning i nesten alle investeringskategorier; investeringene i både privat og offentlig boligbygging har økt særlig sterkt og er

ventet å fortsette å øke i høyt tempo gjennom resten av året. Investeringene i industrien vil trolig opphøre å gå ned; en svak økning virker sannsynlig i resten av året. Tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien gikk betydelig opp utover vinteren. Enda utsiktene for verdensøkonomien ikke har forandret seg særlig i løpet av de siste tre månedene, er eksportprognosene justert noe ned i lys av eksportutviklingen i første kvartal, da eksportverdien gikk en god del ned. Volumet av vare- og tjenesteeksporten ventes nå å øke med 2 prosent i forhold til året før.

Prisstigningen har stort sett vært svært svak i tre år. Gjennom 1. kvartal økte konsumprisindeksen med mindre enn en 1/2 prosent. I april var stigningen noe sterkere. NIESR har nedjustert sin prognose for prisstigningen fra 1982 til 1983; instittuttet regner nå med at stigningstakten regnet på årsbasis vil ligge rundt 6 prosent i slutten av året (mot en prognose på 8 prosent tre måneder tidligere).

Etter tre år med store overskudd på driftsbalansen ventes driftsregnskapet å vise balanse i 1983.

Produksjonsveksten ventes å svekkes i 1984; fra 1983 til 1984 ventes bruttonasjonalproduktet å øke med bare 1,2 prosent. Normalt er lagersyklusen i en konjunkturoppgang forholdsvis kortvarig, og en regner med at dette vil være tilfelle også denne gang, slik at vekstimpulsene fra lager utviklingen vil bli svakere utover i 1984. Det er også normalt at investeringsoppsvinget kommer forholdsvis sent i konjunkturoppgangen og først gjør seg gjeldende når vekstimpulsene fra lagerutviklingen ebber ut.

Industriinvesteringene ventes derfor å stige noe i løpet av 1984, men bare svakt i forhold til i tilsvarende fase i tidligere konjunkturoppganger, fordi kapasitetsutnyttningen denne gang er unormalt liten. Videre vil det sterke oppsvinget i boligbyggingen trolig bli svekket i løpet av 1984.

Veksttaket i resten av verden er også ventet å bli forholdsvis svak; NIESR venter at verdenshandelen med industrivarer vil øke med bare 4 prosent i 1984. Dette er en meget svakere vekst enn i tidligere konjunktur oppganger, og bare halvparten av trendveksten i 70-årene. Mot denne bakgrunn er det sannsynlig at eksportveksten bare vil bli moderat, enda eksporten er den etterspørselskomponentene som ventes å gi de sterkeste vekstimpulsene i 1984.

Produksjonsveksten i årene 1983 og 1984 sett under ett blir ikke vurdert som tilstrekkelig sterk til å endre tendensen til stigende arbeidsløshet. Tallet på arbeidsløse er ventet å nå opp til 3,2 millioner ved slutten av neste år.

VEST-TYSKLAND

Konjunkturtendensene i Vest-Tyskland har vært uklare utover vinteren og våren, men alt i alt er det fortsatt grunn til å tro at et omslag har funnet sted etter nedgangen gjennom 1982. Det er derimot usikkert hvor sterk og varig oppgangen vil bli; hittil har den vært forholdsvis svak. I sin fellesprognose fra begynnelsen av mai regner de fem vest-tyske forskningsinstituttene med en øking i bruttonasjonalproduktet på

0,5 prosent fra 1982 til 1983, etter en nedgang på vel 1 prosent året før. Denne prognosen innebærer en sterkere vekst gjennom 1983 enn 0,5 prosent. OECD ventet i sine desember-prognoser en nedgang på 1/4 prosent fra 1982 til 1983.

Tabellen nedenfor viser forskningsinstituttens prognoser for utviklingen i de ulike etterspørselskomponentene fra 1982 til 1983:

Privat konsum	0.0
Offentlig konsum	0.0
Investering i fast realkapital	2.0
Eksport av varer og tjenester	0.0

Ellers ventes importen å øke med 0,5 prosent, lønnsinntektene med 2 prosent, selskapsfor-tjenestene med 7,5 prosent og konsumprisene med 3 prosent. Samlet sysselsetting ventes å gå ned med 1,5 prosent.

Konjunkturuomslaget ble varslet ifjor høst av IFO-instituttets indeks for næringslivets konjunkturvurdering ("business climate indicator"), som snudde oppover i september etter markert nedgang gjennom annet halvår 1981 og de tre første kvartalene i 1982. Denne indeksen økte sterkt utover vinteren og våren 1983. Som nevnt i marsoversikten var imidlertid utviklingen i indeksene for de løpende indikatorene for produksjon og etterspørsel svak helt fram til årsskiftet, men både detaljomsetningen, utenrikshandelen og industriproduksjonen tok seg markert opp i januar. Denne positive utviklingen fortsatte for flere viktige indikatorer i de følgende månedene; indeksen for industriproduksjonen lå i april nesten 3 prosent høyere enn i

januar, og etter detaljomsetningsvolumet å dømme var konsum- etterspørselen stigende gjennom 1. kvartal. Som nevnt i forrige oversikt tok investeringsetter- spørselen seg opp omkring år- skiftet, men oppgangen hadde i stor grad sammenheng med stimulansetiltak med relativt kortvarige virkninger, og til- gangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien gikk sterkt ned fra januar til februar. I mars/april lå den igjen noe høyere. Utenrikshandelen har bare vist små volumendringer i årets fire første måneder.

Ukorrigerede tall for brutto- nasjonalproduktet i første kvartal i år, som nylig er publisert av det tyske statistiske sentralbyrå, viser en nedgang på 0,4 prosent fra samme kvartal i fjor. En uoffisiell sesonkorrigering av dette tallet viser imidlertid en øking på 0,6 prosent (dvs. om lag 2,5 prosent regnet som årlig rate) fra kvartalet før. Oppgangen skyldes i første rekke stigning i det private forbruk. Dette er om lag samme resultat som Berlin-instituttet for økonomisk forskning (DIW) nylig har offentliggjort. Etter dette instituttets beregninger økte bruttonasjonalproduktet med 0,5 prosent (sesongkorrigert) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, i første rekke med den private konsumetterspørselen som driv- kraft.

FRANKRIKE

I Frankrike har konjunktorene snudd nedover utover vinteren og våren. Rundspørringer viser at næringslivet venter produksjons- nedgang i månedene fremover, at

ordrebeholdningene i stigende grad blir vurdert som små og lagerbeholdningene som store i forhold til produksjonen. Særlig fra april til mai ble vurderingene mer pessimistiske. Industri- produksjonen lå litt høyere i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor, men gikk noe ned i løpet av kvartalet. Verdien av vareeksporten gikk noe ned fra 4. til 1. kvartal, mens importverdien holdt seg uendret. Prisstigningen er sterk og har tiltatt noe i løpet av årets fire første måneder. I april lå konsum- prisindeksen om lag 12 prosent høyere enn i januar, regnet som årlig rate. Arbeidsløsheten er fortsatt svært høy, og har holdt seg på litt under 9 prosent siden sommeren 1982.

Den markerte forverringen av konjunktursituasjonen i løpet av vårmånedene må ses på bakgrunn av regjeringens beslutning i mars om å risikere et nytt tilbakeslag i produksjon og etterspørsel heller enn ytterligere forverring av utenriksøkonomien. En rekke til- stramningstiltak ble satt i verk på et tidspunkt da økonomien allerede viste tegn til svikt etter oppgangen gjennom 1982. Tiltakene tok sikte på å redusere underskuddet på handelsbalansen med 50 prosent og underskuddet på statsbudsjettet med om lag 20 milliarder francs til rundt 100 milliarder francs (om lag 2,6 prosent av bruttonasjonal- produktet). Tiltakene omfattet øking av bensinavgiften og prisforhøyelser i den nasjonali- serte industrien, en avgift på 1 prosent på skattbar inntekt med virkning senest fra 1. juli og reduksjon i veksten i offentlige investeringer. Tiltakene vil i første rekke føre til svikt i de private disponible realinntektene - anslagsvis 1 prosent i 1983

- og dermed trolig også i veksten i det private konsumet. Svikten i private investeringer ventes å fortsette og samlede investeringer vil etter prognosene gå ned regnet i volum. Offentlig etterspørsel sett under ett ventes likevel å bidra positivt til produksjonsutviklingen.

På denne bakgrunnen venter de fleste franske forskningsinstituttene at bruttonasjonalproduktet ikke vil endre seg vesentlig fra 1982 til 1983, etter en oppgang på 1,5 - 2 prosent året før. Den ventede produksjonsutviklingen - sammen med avvikling av en rekke sysselsettingsstimulerende tiltak - vil trolig føre til at arbeidsløsheten vil ta til å øke igjen.

Det private konsumet ventes å holde seg nær uendret etter sterk vekst (2 1/2 - 3 prosent) året før, mens investeringene i fast realkapital antas å ville gå ned med 2-3 prosent.

BIPE-instituttet, som er det eneste franske instituttet som gir prognoser for 1984, venter en svak oppgang i bruttonasjonalproduktet fra 1983 til 1984, med eksporten som drivkraft; for alle innenlandske etterspørselskomponenter forutsettes fortsatt nedgang.

Til tross for nedgangen i oljeprisene ventes en så sterk konsumprisstigning i 1983 som 9 1/2 prosent og 8 - 9 prosent i 1984. I 1982 steg konsumprisene med 10- 11 prosent fra året før. Den sterke prisstigningen også de to kommende årene må ses på bakgrunn av marstiltakene. Dessuten vil flere av de lønnsavtalene som er inngått hittil i år gi forholdsvis sterk lønnsoppgang.

Franske forskningsinstitutter venter ikke at regjeringens utenriksøkonomiske målsetting vil bli nådd fullt ut. Men underskuddet

på handelsbalansen vil trolig i alle fall bli kraftig redusert som følge av lavere oljeutgifter, stagnasjon i det private konsumet og bedring i fransk industris konkurransevner, bl.a. som følge av devalueringene - særlig i forhold til tyske mark. Både BIPE-instituttet og INSEE-instituttet venter at underskuddet på handelsbalansen vil bli redusert fra 93 til om lag 50 milliarder francs.

ITALIA

I Italia er det ennå ingen klare tegn til konjunkturomslag oppover. Industriproduksjonen har endret seg lite i løpet av de tre siste kvartalene, men den lå på et betydelig lavere nivå enn i første halvår 1982. Det ser ikke ut til at næringslivet har endret sin konjunkturvurdering vesentlig i løpet av de fire første månedene i år. Et stort flertall av foretakene mener at ordrebeholdningene er for små og er pessimistiske i sin vurdering av utviklingen fremover. Det er også et forholdsvis konstant flertall som vurderer lagerbeholdningene som store i forhold til produksjonen.

Mens OECD i sin desemberprognose ventet en vekst i bruttonasjonalproduktet på bare 1/4 prosent fra 1982 til 1983, er italienske forskningsinstitutter, med atskillig ferskere prognoser, ennå mer pessimistiske. Etter en svak nedgang året før venter ISCO-instituttet ingen endring i bruttonasjonalproduktet fra 1982 til 1983. Prometeiainstituttet venter en nedgang på 1/2 prosent. Dette instituttet, som også gir kvartalsvise prognoser,

anta imidlertid at et bunnpunkt vil passeres i løpet av sommeren. Begge institutter venter også at eksporten og offentlige utgifter vil være de eneste positive etterspørselskomponentene i 1983. Prometeia-instituttet gir også prognoser for 1984. Det venter da en økning på 2,5 prosent i bruttonasjonalproduktet. Særlig eksporten forutsettes å gi vekst- stimulanser, med en økning på 4,8 prosent, men også det private konsumet og investeringene ventes å øke, med 2,6 prosent på hver. Produksjonsutviklingen ser imidlertid ikke ut til å være sterk nok til å hindre at arbeidsløsheten øker ytterligere. Prometeia-instituttet regner med en arbeidsløshetsprosent på 9,4 i 1983 og 9,7 i 1984, mot 9 i 1982.

Stigningen i konsumprisene er tydelig i tilbakegang, og begge instituttene regner med lavere konsumprisstigning (13 -14 prosent fra 1982 til 1983) enn året før (16 1/2 prosent). Prometeia-instituttet venter at prisstigningstakten vil komme ned til 11,9 prosent i 1984.

Begge instituttene venter en sterk reduksjon av driftsunderskuddet overfor utlandet fra 1982 til 1983 - ISCO-instituttet fra 7 milliarder lire til 2 milliarder lire, og Pometeia-instituttet fra 7 til 4 milliarder, fulgt av en viss økning igjen i 1984. En slik utvikling av utenriksøkonomien kan synes rimelig på bakgrunn av nedgangen i oljeprisene. To tredjedeler av Italias energibehov blir dekket av importert olje, og prisutviklingen for råolje vil - sammen med lavt innenlandsk etterspørselsnivå - trolig redusere importutgiftene betydelig. Både oljepris- utviklingen og den siste devalueringen (2 1/2 prosent) vil stimulere eksporten.

En svak nedgang i diskontoen (fra 18 til 17 prosent) i begynnelsen av april kan varsle en noe mindre restriktiv pengepolitikk. Den innenlandske etterspørselen har vært sterkt bremsset av en stram pengepolitikk gjennom det siste året. Med kraftig eksportekspansjon og noen bedring i industriens fremtidsvurderinger vil kanskje også investeringene etterhvert kunne ta seg noe opp. Det private konsumet vil imidlertid vanskelig kunne øke vesentlig i 1983, tatt i betraktning både den sterke økningen i arbeidsløsheten og det ventede fallet i realinntektene som følge av delvis avskaffelse av indeksreguleringen av lønningene.

SVERIGE

I det svenske nasjonalbudsjettet - som er revidert siden siste kvartalsoversikt ble skrevet - regner Ekonomidepartementet fortsatt med en eksportledet oppgang gjennom 1983, etter stagnasjonen i 1982. Prognosene for de fleste etterspørselskomponentene har blitt justert noe opp i forhold til det foreløpige nasjonalbudsjettet, som ble omtalt i marsoversikten. Særlig viktige revisjoner er foretatt for det private konsumet (fra -2,4 prosent til -1,5 prosent) og for volumet av vare- og tjenesteimporten (fra +1,4 prosent til +1,8 prosent). Oppjusteringen av importen henger blant annet sammen med revisjonen av konsumprognosen og endringer i prognosene for bruttoinvesteringene (fra -2,8 prosent til -0,6 prosent). Bakgrunnen for oppjusteringen av det private konsumet er at myndighetene nå regner med en noe svakere

prisstigning enn da det foreløpige nasjonalbudsjettet ble utarbeidet.

Vareeksporten økte med 4 prosent fra 1981 til 1982. Mens verdenshandelen med bearbejdede varer gikk ned i 1982, økte likevel importen til de OECD-landene som er Sveriges viktigste eksportmarkeder. Særlig sterk var oppgangen i viktige eksportmarkeder som Storbritannia, Norge og Danmark. De svenske markedsandelene for hele OECD-området under ett steg med mellom devalueringen på 16 prosent i oktober i fjor.

I de fire første månedene av 1983 har verdien av vareeksporten steget med 22 prosent fra samme periode ifjor. Tendensen i prisutviklingen tyder på at også volumøkningen har vært sterk. Eksportutviklingen videre i år vil trolig fortsatt være preget av virkningene av devalueringen; Ekonomidepartementet venter at de vil slå ut med full tyngde først i løpet av 1983 og 1984. Markedsvektsten er antatt å bli 2 1/4 prosent i 1983, mens økningen i Sveriges markedsandeler som følge av endringer i relative priser er beregnet til 6 1/2 prosent. På den annen side ventes markedsandelsgevinsten å bli bremsset av enkelte andre faktorer, blant annet en ufordelaktig sammensetning av svensk eksport. Nettomarkedsandelsøkningen vil derfor etter prognosene bli 4 prosent, som sammen med antatt markedsvekst vil gi en eksportstigning på 6 - 7 prosent for bearbejdede varer. For vareeksporten i alt ventes en volumøkning på om lag 6 prosent og for eksporten av varer og tjenester i alt en økning på 6,6 prosent (mot 6,2 prosent etter det foreløpige nasjonalbudsjettet).

Også Konjunkturinstituttet's insustribarometer peker mot sterk

økning i industrieksporten i år. Barometerresultatene viser at eksporten ble langt større enn ventet i 1. kvartal, og en stor andel av foretakene venter økt tilgang på nye eksportordrer i 2. kvartal - ikke minst innenfor verkstedindustrien.

Det private konsumet økte noe fra 1981 til 1982 til tross for nedgang i kjøpekraften. Særlig sterk var stigningen i 3. og 4. kvartal. Det var spesielt kjøp av varige konsumvarer, blant annet biler, som økte kraftig. Av viktige årsaker til denne utviklingen kan nevnes en forholdsvis liberal kredittpolitikk, ventede prisutslag etter devalueringen i oktober og økningen av merverdiavgiften fra 1. januar.

Etter utviklingen av detaljhandelen å dømme viste konsumetterspørselen - som ventet - svikt i 1. kvartal i år, særlig i radio- og TV bransjen. For året under ett ventes de personlige disponible realinntektene å gå ned med 1 prosent og det private konsumet med 1,5 prosent. Nedgangen i konsumet må ses på bakgrunn av de relativt store innkjøpene av varige konsumvarer i siste halvår i fjor og en forutsatt noe strammere kredittpolitikk i 1983 enn i 1982.

Vilkårene for et omslag oppover i investeringene i fast realkapital - som gikk ned med 2,5 prosent fra 1981 til 1982 - ventes å bli bedre i løpet av 1983. Industriens lønnsomhet vil trolig øke betydelig, og kapasitetsutnyttningen bør etter hvert kunne ta til å øke igjen. Men Ekonomidepartementet regner ikke med noe utslag i investeringene allerede i år; fra 1982 til 1983 ventes fortsatt investeringsnedgang, men bare svak (0,6 prosent). Det svenske industri-

forbundets siste rundspørring om foretakenes investeringsplaner peker mot oppgang i de store industriforetakenes investeringer allerede gjennom 1983. Industrieforbundet regner nå med en nedgang i industriinvesteringene på bare 2 prosent fra 1982 til 1983, mot 5 prosent etter det reviderte nasjonalbudsjettet.

Ved siden av eksporten er det bare lagerutviklingen som ventes å gi vekststimulanser. Lagrene gikk kraftig ned gjennom 1982, og som følge av et fortsatt forholdsvis lavt etterspørselsnivå kan det ventes nedgang også i år. Ettersom nedgangstakten trolig vil bli adskillig svakere enn i fjor, vil etterspørselen i mindre grad enn da bli dekket ved salg fra lager, og produksjonen stimuleres tilsvarende.

Omslaget i etterspørselsutviklingen ventes å slå ut både i importen og i bruttonasjonalproduktet. Importen av varer og tjenester endret seg lite fra 1981 til 1982, men myndighetene regner med at den vil stige med 1,8 prosent i år. Vareimporten har i de første månedene av 1983 bare vist små endringer. For året under ett ventes vareimporten å øke med 0,8 prosent. Driftsunderskuddet på betalingsbalansen med utlandet antas å ville gå ned fra 23 milliarder kroner i 1982 til 19 milliarder i 1983.

Bruttonasjonalproduktet ventes å øke med 1,8 prosent i 1983, etter praktisk talt stagnasjon året før. For industriproduksjonen regnes med en oppgang på 4,3 prosent, mot bare 1,4 prosent året før. Særlig sterk ventes oppgangen i 1983 å bli for produksjon av tremasse- og celluloseindustrien (12 prosent). I årets første kvartal økte industriproduksjonen med 1 prosent

(sesongkorrigert) fra foregående kvartal (+15 prosent for tremasse- og celluloseindustrien og 9 prosent for primær metallindustri).

Konsumprisene ventes å stige med 8,9 prosent fra 1982 til 1983, mot 9,9 prosent året før. Fra desember til april i år steg konsumprisindeksen med 3,5 prosent, mot 4,9 prosent tilsvarende periode i fjor.

USA

Oppgangen fortsetter i USA, men synes fremdeles ikke å være særlig bredt fundert; en vesentlig del av drivkreftene kommer fra bygge- og anleggssektoren og - kanskje forbigående - fra et høyt konsum av varige konsumvarer. Ordretilgangen for varige konsumvarer viste svært sterk oppgang fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, noe som i stor grad gjenspeilte et akkumulert fornyelsesbehov. I februar gikk ordretilgangen en del ned, men viste ny betydelig øking i de to følgende månedene. Også lageretterspørselen ga vekstimpulser i årets første kvartal. Industriens ordrebeholdninger har vært i oppgang i fem av de siste seks månedene frem til april, og de ledende indikatorer har også vært i oppgang i over et år. Men disse indikerer bare retningen av utviklingen, og sier lite om styrken av en oppgang eller nedgang.

Utviklingen av detaljomsetningen tyder ikke på noen klart stigende tendens i samlet konsumetterspørsel. Volumet av detaljomsetningen i april lå en del høyere enn de nærmest foregående månedene. Stigningen i de disponible realinntektene er

svakere enn ventet.

Etter ordreutviklingen å dømme stoppet nedgangen i investeringsetterspørselen opp allerede i fjor høst, men har ikke vært fulgt av noen klar oppgang.

Eksportvolumet økte en del i 1. kvartal, men apriltallet lå lavt. Importen har derimot endret seg lite, særlig som følge av redusert oljeimport. Fortsatt produksjonsoppgang vil trolig innebære importstigning, mens eksporten vil bli bremset av svak konkurranseevne og forholdsvis svak konjunkturoppgang i utlandet.

Bruttonasjonalproduktet steg med 3/4 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Industriproduksjonen passerte et bunnpunkt mot slutten av fjoråret, og har senere steget betydelig. Arbeidsløsheten har likevel endret seg lite hittil i år og lå i april på 10,2, dvs. omtrent som gjennomsnittet for 1. kvartal, men litt lavere enn i 4. kvartal i fjor.

Myndighetene i USA venter at konjunkturoppgangen skal fortsette - og forsterke seg. Fra 4. kvartal i fjor til 4. kvartal i år venter de en stigning på 4,7 prosent i bruttonasjonalproduktet, Andre kilder regner med en noe svakere vekst.

Det er en utbredt oppfatning at private investeringer i fast kapital vil fortsette å utvikle seg svakt; kapasitetsutnyttningen er fortsatt lav. Videre er det fare for at handelsbalansen vil forverre seg. Det ser således ut til at en fortsatt konjunkturoppgang i første omgang vil avhenge av utviklingen i konsumetterspørselen. En sterk oppgang utover vinteren og våren i indeksen for konsumentenes framtidsvurderinger ("consumer confidence") kan isolert sett peke mot bedring i konsumetterspørselen. På den annen side har

konsumentenes konkrete innkjøpsplaner vist en adskillig svakere utvikling, og ekspansjonen i bilsalget har i det siste vist tegn til å svekkes noe. Men den planlagte 10 prosent skattereduksjonen fra juli vil kunne gi det private forbruket nye vekstimpulser.

Det ser ut til å være en viss fare for at den amerikanske pengepolitikken kan bli strammet til igjen. I alle fall må en regne med at opplåningen for å dekke det store budsjettunderskuddet vil konkurrere med den private kredittetterspørsel. Bl.a. på denne bakgrunn kan den amerikanske regjeringens vekstprognoser synes å være på den optimistiske siden.

Prisstigningen er svak. Konsumprisindeksen holdt seg praktisk talt uendret fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men dette reflekterer i stor grad lavere oljepriser og rentenedgang, og konsumprisene er nå i oppgang igjen. Det er likevel ikke utelukket at konsumprisøkningen fra 1982 til 1983 vil kunne bli så lav som 3 prosent. Neste år må en vente en noe sterkere - men fortsatt forholdsvis moderat - prisstigning.

JAPAN

Konjunkturutviklingen i Japan er fortsatt preget av forholdsvis svak produksjonsvekst, i hvert fall etter japanske forhold. Bruttonasjonalproduktet økte med 2,5 prosent fra 1981 til 1982. Industriproduksjonen endret seg lite i løpet av vinteren, men gikk noe opp i vårmånedene. I april lå industriproduksjonen likevel bare 1,7 prosent høyere

enn ett år tidligere. Det var særlig elektrisk og elektronisk industri som viste oppgang. Arbeidsløsheten er forholdsvis lav, men har stort sett vært i økning gjennom det siste året. I april lå arbeidsløshetsprosenten på 2,7 etter sesongkorrigerte oppgaver, det høyeste apriltallet på 30 år.

Konsumetterspørselen og utenriksøkonomien gir fortsatt moderate vekstimpulser. De ekspansive tiltakene som myndighetene satte i verk i oktober i fjor (se marsoversikten) har ført til ny øking i den offentlige etterspørsel. Som følge av lave fortjenestemarginer, den relativt vanskelige sysselsettingssituasjonen og lav prisstigning følger fagforeningene en forholdsvis moderat linje i lønnsoppgjørene, og en venter en nominell lønnsøkning på bare 5 prosent i 1983. Konsumprisene er ventet å stige med bare 2 prosent, slik at lønnsøkningen likevel skulle gi rom for en viss økning i det private konsumet.

Ordreutviklingen for maskiner kan tyde på at investeringsetterspørselen tok seg noe opp mot slutten av fjoråret, men den har trolig utviklet seg forholdsvis svakt hittil i år. En rundspørring som Japans nasjonalbank har foretatt tyder på at de store foretakenes investeringsplaner har blitt revidert nedover på grunn av svak etterspørselsutvikling og høyt rentenivå.

Volumet av vareeksporten har vist store svingninger de siste månedene. Som følge av proteksjonistiske tiltak i viktige eksportmarkeder er det lite trolig at eksportvolumet vil øke markert fra 1982 til 1983. Importvolumet har gjennomgående vært i betydelig nedgang hittil i år. I april lå volumet av vareimporten

hele 17 prosent lavere enn ett år tidligere. Det er imidlertid ventet at importen vil ta seg opp igjen noe utover året som følge av en mer liberal japansk importpolitikk. Enda viktigere for utviklingen av japansk utenriksøkonomi vil trolig bedringen i bytteforholdet som følge av lavere oljepriser være, og det er ventet at driftsoverskuddet vil øke til om lag 7 milliarder dollar både i 1983 og 1984, eller dobbelt så mye som i 1982.

Som nevnt satte myndighetene i verk en rekke ekspansive tiltak i fjor høst, som trolig har påvirket den økonomiske utviklingen hittil i år. Men det er grunn til å tro at virkningene av disse tiltakene etter hvert vil ebbe ut, og det ser ikke ut til at den høye renten vil bli satt ned foreløpig. Den japanske nasjonalbank frykter at en rentenedsettelse vil ha uønskede virkninger for yenkursen. Den ventede svake investeringsutviklingen må blant annet ses på denne bakgrunn. Den svake etterspørselsutviklingen ført til at OECD har nedjustert sin prognose for økingen i bruttonasjonalproduktet fra 1982 til 1983 fra 3,5 prosent til 3 prosent. Uoffisielle japanske prognoser er nå mer optimistiske, særlig som en følge av nedgangen i oljeprisen og bedre utsikter til eksport til USA. De ledende indikatorene viste en viss stigning utover våren.

TABELLVEDLEGG FOR NORGE

Tabell 1. Industriproduksjon. Endring i sesongkorrigert indeks fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1982/83			
	Mai-juli	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april
Bergverksdrift ¹⁾ , industri og kraftforsyning	-1,7	-1,8	0,9	1,1
Bergverksdrift ¹⁾	-1,7	-6,0	-13,6	19,3
Industri	-1,5	-1,7	0,5	-1,3
Kraftforsyning	-2,5	-1,4	5,3	10,6
Produksjon ²⁾ etter anvendelse:				
Eksport	-1,1	-5,3	0,3	1,1
Konsum	-1,6	0,1	1,5	0,6
Investering	-0,2	-4,9	1,1	-3,4
Vareinnsats i bygg og anlegg	-2,7	-2,0	2,2	-1,3
Vareinnsats ellers	-0,8	-1,2	1,6	0,4

1) Utenom utvinning av olje og naturgass.

2) Bergverksdrift (utenom utvinning av råolje og naturgass), industri og kraftforsyning i alt.

Tabell 2. Industriproduksjon. Endring i ukorrigert indeks fra samme periode året før. Prosent

	Nov.-jan.	Feb.-april
Industri i alt	-3,1	-4,0
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	3,7	-2,3
Tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	-16,4	-13,4
Trevarer	-0,2	-1,4
Treforedling	-15,7	-8,8
Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	-0,2	0,2
Kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	-0,7	1,4
Mineralske produkter	1,1	-8,0
Jern, stål og ferrolegeringer	-16,2	-8,0
Ikke-jernholdige metaller	-1,9	-2,3
Metallvarer	-4,8	-6,5
Maskiner	-1,6	1,3
Elektriske apparater og materiell	4,6	0,6
Transportmidler	-5,4	-13,2
Tekniske og vitenskapelige instrumenter, foto- og optiske artikler	3,3	-3,3
Industriproduksjon ellers	5,9	-4,9

Tabell 3. Registrert arbeidsløshet. 1 000 personer

	1982					1983				
	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai
I alt	42,1	38,5	36,5	37,8	31,2	67,3	67,5	67,4	61,4	56,0
Herav industri, bygge- og anleggsvirksomhet	17,6	16,0	15,4	16,5	12,5	29,1	30,0	30,3	27,0	..

Tabell 4. Arbeidsmarked. Endring i sesongkorrigerte tall fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1982/83			
	Juni-aug.	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai
Arbeidsløshet	13,1	19,7	25,4	2,9

Tabell 5. Detaljomsetning

	1982/83			
	Mai-juli	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april
<u>Omsetningsvolum i alt, sesongkorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode ..	-2,2	0,1	-3,0	2,9
<u>Omsetningsverdi, ukorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere				
I alt	9,9	10,0	5,6	5,7
Av dette:				
Nærings- og nytelsesmidler	11,6	8,4	3,7	3,3
Møbler og innbo	13,4	8,5	5,5	8,3
Bekledning og tekstilvarer	7,6	4,2	1,9	4,9
Motorkjøretøyer og bensin	7,9	14,8	9,5	8,1

Tabell 6. Utenrikshandel¹⁾

	1982/83			
	Juni-aug.	Sept.nov.	Des.-feb.	Mars-mai
<u>Eksportverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	-3,9	7,9	1,0	9,4
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	-0,8	-2,1	6,9	14,4
<u>Importverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	5,6	7,8	-11,4	4,5
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	12,6	5,1	-2,5	5,2

1) For eksporten regnet uten skip, oljeplattformer mv., råolje og gass, for importen uten skip og oljeplattformer mv.

TABELLVEDLEGG FOR UTLANDET

Tabell 1. Storbritannia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Ordretilg. Sesongkorr. 1975=100	1) Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1978=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 15/1-74 = 100
1 9 8 1					
Mai	88,5	84	104,1	2 486	294,1
Juni	90,1	92	105,3	2 539	295,8
Juli	89,5	94	104,7	2 590	297,1
August	89,6	86	105,7	2 643	299,3
September	90,2	88	105,9	2 555	301,0
Oktober	90,7	88	106,2	2 583	303,7
November	89,7	82	105,6	2 616	306,9
Desember	88,5	87	104,5	2 629	308,8
1 9 8 2					
Januar	88,4	87	106,9	2 671	310,6
Februar	89,7	87	106,1	2 680	310,7
Mars	89,8	83	106,6	2 688	313,4
April	89,1	91	106,3	2 715	319,7
Mai	89,5	90	106,9	2 740	322,0
Juni	88,0	72	107,2	2 773	322,9
Juli	88,2	83	108,0	2 814	323,0
August	88,2	87	109,4	2 832	323,1
September	88,4	89	109,3	2 866	322,9
Oktober	87,7	98	109,3	2 885	324,5
November	86,8	82	110,0	2 906	326,1
Desember	87,7	90	112,2	2 949	325,5
1 9 8 3					
Januar	89,8	81	110,1	2 983	325,9
Februar	88,5	81	111,1	3 001	327,3
Mars	88,3		111,9	3 026	327,9
April			112,0	3 021	332,5

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell 2. Vest-Tyskland, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1976=100	Ordretilg. Sesongkorr. 1976=100	1) Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1970=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1976=100
1 9 8 1					
Juni	107	105,8	121	1 265	123,9
Juli	106	102,9	123	1 323	124,4
August	107	101,8	127	1 375	124,8
September	109	106,2	123	1 408	125,4
Oktober	107	98,7	125	1 467	125,8
November	107	100,9	125	1 523	126,4
Desember	106	105,4	124	1 583	126,8
1 9 8 2					
Januar	106	103,4	122	1 636	127,9
Februar	104	95,1	124	1 665	128,2
Mars	107	99,7	123	1 709	128,4
April	106	94,2	120	1 745	129,0
Mai	105	97,0	118	1 787	129,8
Juni	105	100,8	115	1 824	131,1
Juli	102	101,1	114	1 852	131,4
August	104	97,9	120	1 901	131,2
September	101	92,3	116	1 997	131,6
Oktober	99	94,7	118	2 035	132,0
November	101	104,7	119	2 073	132,3
Desember	101	121,1	117	2 090	132,6
1 9 8 3					
Januar	103	116,1	119	2 132	132,9
Februar	100	98,6	120	2 216	133,0
Mars	101	104,4		2 259	132,9
April					133,2
Mai	102			2 294	133,7

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell 3. Frankrike, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1970=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1970=100
1 9 8 1			
Mai	129	1 795	278,5
Juni	132	1 825	281,2
Juli	129	1 849	286,1
August	129	1 837	289,6
September	131	1 852	292,9
Oktober	131	1 877	296,5
November	131	1 896	299,2
Desember	131	1 917	301,0
1 9 8 2			
Januar	129	1 928	304,1
Februar	128	1 946	307,2
Mars	128	1 962	310,8
April	129	1 982	314,5
Mai	129	2 000	317,0
Juni	129	2 027	319,2
Juli	126	2 039	320,1
August	126	2 046	321,1
September	126	2 045	322,5
Oktober	128	2 046	324,2
November	128	2 039	327,3
Desember	126	2 028	330,1
1 9 8 3			
Januar	128	2 019	333,2
Februar	128	2 020	335,6
Mars	127	2 014	338,7
April		2 004	343,2

Tabell 4. Italia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1975=100
1 9 8 1			
Juni	125,9		260,2
Juli	129,4	2 013	262,4
August	108,1		264,1
September	129,3		267,9
Oktober	126,2	2 096	273,2
November	134,6		277,8
Desember	126,9		280,7
1 9 8 2			
Januar	128,4	2 089	284,4
Februar	134,8		288,2
Mars	131,7		290,8
April	130,9	1 954	293,5
Mai	128,8		296,8
Juni	121,9		299,6
Juli	126,4	2 119	304,0
August	115,0		309,5
September	121,7		313,9
Oktober	118,6	2 110	320,1
November	123,2		324,3
Desember	119,9		326,5
1 9 8 3			
Januar	120,0	2 217	331,1
Februar	122,0		335,5
Mars	119,0		338,6
April			342,1
Mai			345,4

Tabell 5. S v e r i g e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1968=100	Ordretilg.1) Ukorrigert 1970=100	Arbeidsløshet Ukorrigert 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1980=100
1 9 8 1				
Juni	126	278	86	111,6
Juli	126	126	104	112,6
August	125	241	116	113,5
September	124	266	127	114,5
Oktober	126	309	133	115,0
November	126	269	128	115,4
Desember	125	320	125	114,9
1 9 8 2				
Januar	125	284	153	117,4
Februar	126	271	135	119,0
Mars	124	309	124	119,3
April	125	286	112	120,1
Mai	129	268	116	120,7
Juni	126	724	131	121,1
Juli	124	229	133	121,9
August	121	286	166	122,2
September	123	362	176	122,9
Oktober	126	343	127	124,6
November	124	324	134	125,6
Desember	127	398	140	125,9
1 9 8 3				
Januar	128	331	147	129,1
Februar	127	339	155	128,8
Mars	125	368	149	129,3
April			122	130,3
Mai			135	

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til verkstedindustrien ekskl. skipsverft fra innenlandske kunder.

Tabell 6. U S A , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1967=100	Ordretilg.1) Sesongkorr. Mrd.dollar	Detailjoms.- volum2) Sesongkorr. Mrd.dollar	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1967=100
1 9 8 1					
Mai	152,8	23,87	45,1	8 248	269,0
Juni	152,4	24,04	45,4	8 004	271,3
Juli	153,2	24,66	45,1	7 824	274,4
August	153,2	24,87	45,3	7 978	276,5
September	151,1	24,31	44,9	8 236	279,3
Oktober	148,0	22,53	44,1	8 669	279,9
November	145,0	24,37	44,2	9 100	280,7
Desember	142,0	22,13	44,0	9 571	281,5
1 9 8 2					
Januar	138,5	21,72	43,0	9 346	282,5
Februar	140,9	21,56	44,5	9 669	283,4
Mars	140,1	22,17	44,4	9 881	283,1
April	138,7	22,61	44,7	10 256	284,3
Mai	137,9	20,33	45,8	10 384	287,1
Juni	137,7	19,28	44,2	10 466	290,6
Juli	138,1	20,32	44,5	10 828	292,2
August	138,0	18,89	44,3	10 931	292,8
September	137,1	20,27	44,6	11 315	293,3
Oktober	135,0	20,18	44,9	11 576	294,1
November	134,0	20,17	45,8	11 906	293,6
Desember	134,5	20,15	45,8	12 036	292,4
1 9 8 3					
Januar	136,6	20,47	45,7	11 446	293,1
Februar	137,4	18,77	45,2	11 490	293,2
Mars	139,2	19,53	45,2	11 381	293,4
April					295,5

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til investeringsvareindustrien.

2) 1972-priser.

Tabell 7. J a p a n , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd.yen	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1975=100
1 9 8 1				
Mai	141,9	763	1 350	144,3
Juni	145,6	760	1 340	144,5
Juli	147,1	656	1 250	144,1
August	145,6	736	1 160	143,2
September	148,6	740	1 280	145,6
Oktober	150,2	772	1 270	146,1
November	150,3	698	1 250	145,7
Desember	149,5	762	1 240	146,1
1 9 8 2				
Januar	148,7	762	1 270	146,1
Februar	147,6	887	1 230	145,7
Mars	149,5	676	1 300	146,0
April	146,8	636	1 330	147,1
Mai	144,2	823	1 340	147,6
Juni	147,7	708	1 400	147,6
Juli	148,2	672	1 350	146,5
August	147,8	741	1 350	147,6
September	149,5	709	1 410	150,2
Oktober	145,0	633	1 430	150,6
November	149,3	679	1 390	149,0
Desember	148,1	805	1 420	148,7
1 9 8 3				
Januar	148,3	713	1 600	149,0
Februar	147,3	668	1 600	148,5
Mars	148,7		1 530	149,4
April	148,8			150,0

1) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell 8. B r u t t o n a s j o n a l p r o d u k t i u t v a l g t e l a n d

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1977	1978	1979	1980	1981	1982 anslag	1983 prognose
Danmark	2 1/4	1 3/4	3 3/4	-1	0	1,9	1,5
Frankrike	3	3 3/4	3 1/4	1	1/4	1,6	0,1
Italia	2	2 3/4	5	4	-1/4	-0,3	2,5
Japan	5 1/4	5	5	4 1/2	3 1/4	2,5	3,0
Norge	3 1/2	4 1/2	5	4 1/4	1/4	-0,6	0,3
USA	5 1/4	4 3/4	2 1/2	-1/4	2 1/4	-1,7	2,5
Storbritannia	1 1/4	3 3/4	1 1/2	-2	-2	1,0	2,4
Sverige	-2	1 1/4	4 1/4	2	-1/2	-0,1	1,8
Vest-Tyskland	3	3	4	2	1/4	-1,1	0,5

K i l d e : OECD, Economic Outlook, desember 1982 og nasjonale anslag og prognoser.

NASJONALREKNESKAP.

INNTEKTSREKNESKAP 1976-1982.
FØREBELS TAL. 1)

Vesentleg som følge av mangelfull primærstatistikk har inntektsdelen av nasjonalrekneskapen vore dårleg utbygd. Men på grunn av den store etterspurnaden etter slike tal har Statistisk Sentralbyrå i fleire år arbeidd for å utvikla ein inntektsrekneskap ut frå den eksisterande primærstatistikken. 2) Utviklingsarbeidet er no slutført, og frå og med 1983 vil inntektsrekneskapen bli publisert løpande saman med resten av nasjonalrekneskapen.

Innreksrekneskapen er den del av nasjonalrekneskapen som har til hovudoppgåve å visa korleis inntektene i samfunnet vert fordelt mellom og brukt av institusjonelle sektorar. Rekneskapen vert utarbeidd og avstemt i løpande prisar, men for å kunna samanlikna dei årlege endringane er det ofte betre å sjå på realverdiar. For å få fram desse er, der ikkje anna er sagt, verdistorleikane deflatert med konsumprisindeksen.

Hushaldssektoren hadde i 1982 ein nedgang i disponibel realinntekt på 0,9 prosent mot ein oppgang på 2,2 prosent i 1981. Det var særleg gjeldsrentene som viste ei lite fordelaktig utvikling i 1982, med ein realauke på 11,8

1) Meir utførlege tabellar er presentert i Statistisk Ukehefte nr. 24 1983.

2) For ei nærare innføring i metodar viser ein til Rapportar 82/14.

prosent. Dette medførte at dei gjennomsnittlege gjeldsrentene pr. hushald auka frå i underkant av 8 000 kr. i 1981 til 9 800 kr. i 1982.

På den andre sida viste inntektsutviklinga berre 0,1 prosent realauke, og sparinga i sektoren fall frå 12,7 milliardar i 1981 til 9,4 milliardar i 1982. Sparinga i prosent av disponibel inntekt (sparerate) fall tilsvarande frå 7,6 til 5,0 prosent.

Utviklinga i disponibel realinntekt var særleg ugunstig for dei personleg næringsdrivande, med ein nedgang på 6,2 prosent. Årsaken til den sterke nedgangen er dels den negative utviklinga i driftsresultatet med ein realnedgang på 4 prosent frå året før, og dels den sterke realauken i gjeldsrentene.

For lønnstakarhushalda var det ein nedgang på 0,3 prosent i disponibel realinntekt frå 1981 til 1982. Inntektene til denne gruppa viste ein realauke på 0,5 prosent, og det var særleg den sterke realauken i gjeldsrentene som førde til nedgangen i disponibel realinntekt. Samstundes auka konsumet av ikkje-varige goder sterkt. Dette medførte at sparemeta sank frå 5,3 prosent i 1981 til 3,4 prosent i 1982, som er den lågaste sparerata som er registrert i tida med inntektsrekneskap (dvs. frå 1975).

Gruppa trygda, pensjonistar mv. var den einaste av gruppene innan hushaldssektoren som hadde oppgang i disponibel realinntekt frå 1981 til 1982. Trass i ein sterk auke i stønadene på 2,1 prosent, vart oppgangen i inntektene redusert frå 1,5 prosent året før til 0,9 prosent frå 1981 til 1982. For sparinga var det berre små endringar.

For dei private ikkje-personlege selskapa, der private selskap i oljenæringa veg tungt, viste sparinga liten endring, med ein oppgang frå 1,5 milliardar kroner i 1981 til 1,7 milliardar i 1982. Dei fire siste åra frå og med 1979 markerer likevel eit brot med den til dels sterkt negative sparinga frå midten av 1970-talet. Årsaken til dette er først og fremst dei auka inntektene frå selskapa i oljenæringa. Den viktigaste inntektskomponenten, driftsresultatet, viste ein oppgang for private ikkje-personlege selskap på 9,8 prosent frå 1981 til 1982, medan veksten i dei samla inntektene var 7,5 prosent. På utgiftsida virkar det som om den sterke veksten i gjeldsrentene som ein hadde til og med 1981 er stansa, og det ser no ut som om gjeldsrentene har stabilisert seg på eit nivå som utgjer omlag 50 prosent av driftsresultatet.

Dei samla inntektene i finansinstitusjonane auka med 20,1 prosent frå 1981 til 1982. Ser vi bort frå Norges Bank og Statsbankane var auken på 20,7 prosent. Og med ein auke i utgiftene på 18,9 prosent for Andre finansinstitusjonar, resulterte dette i ein auke i sparinga på 1,1 milliardar kroner eller 40,7 prosent. For Norges Bank og Statsbankar samla var auken i sparinga på 40,2 prosent eller 1,8 milliardar kroner.

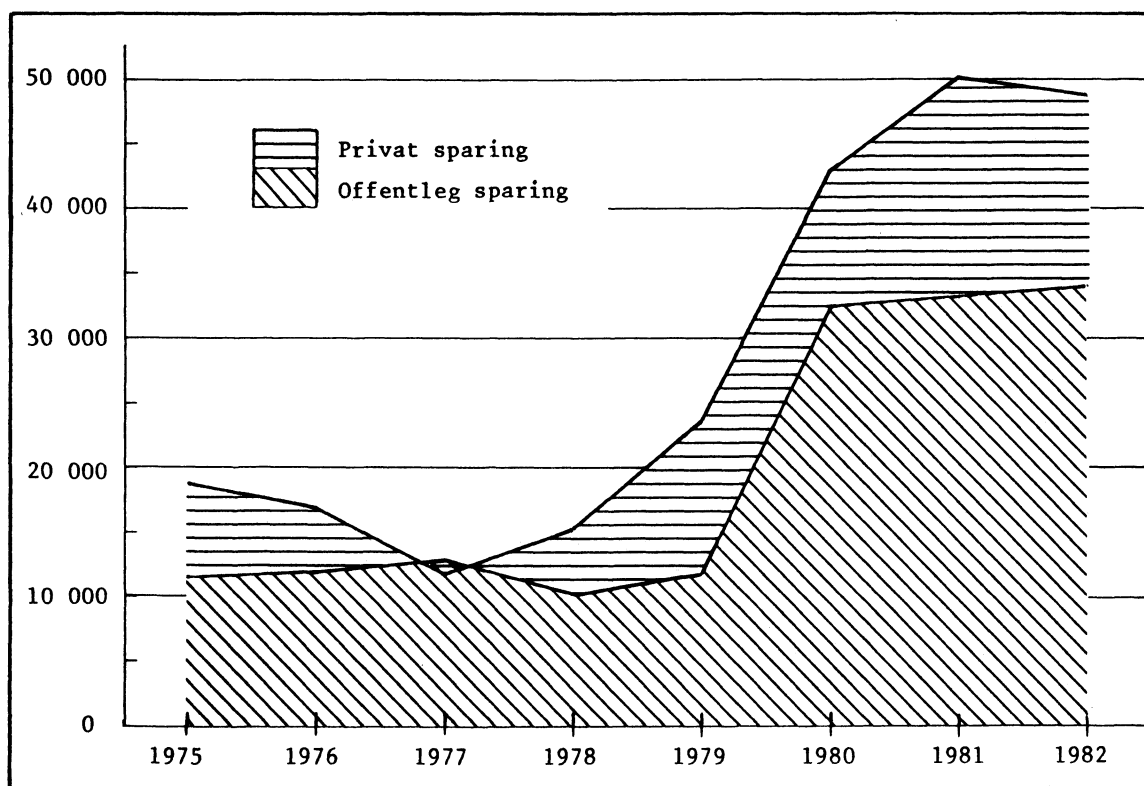
For sektoren Statsforetak var det ein nedgang i sparinga på om lag 0,7 milliardar kroner. Nedgangen skuldast ei forverring i sparinga i Statens Forretningdrift (forvaltningsbedrifter som NSB, Televerket, Postverket osv) på 0,9 milliardar kroner frå 1981 til 1982. For Andre statsforetak (statsaksjelsekap som ASV, Statoil, Norsk Hydro, Horten Verft osv) var det ein oppgang i sparinga på 0,3 milliardar kroner til 4,0 milliardar kroner. Samla

sparing i Statoil og Norsk Hydro aleine var i 1982 i overkant av 4,0 milliardar kroner.

Disponibel inntekt for offentlig forvaltning, deflatert med prisindeksen for offentlig konsum, viste i 1982 ein nedgang på 2,5 prosent. Dette er det andre året med nedgang sidan 1980, då inntektene frå oljeverksemda viste seg med full tyngde i dei offentlege rekneskapane. Bruker ein same deflator på dei ulike inntekts- og utgiftskomponentane, ser ein at netto formuesinntekta (summen av netto renteinntekter, aksjeutbytte og nettoinntekter av statens forretningsdrift), viste sterk auke. Auken var likevel ikkje sterk nok til å oppvega den realnedgang på 1,1 prosent ein hadde i skatteinngangen og den realvekst på 3,0 prosent ein hadde i stønadene. Offentleg konsum hadde i 1982 ein realauke på 1,0 prosent mot 5,2 prosent året før.

Den samla sparinga i Noreg vart redusert frå 50,0 milliardar kroner i 1981 til 48,9 milliardar i 1982. Nedgangen var særleg sterk for privat sektor, som fekk sin andel av samla sparing redusert frå 33,8 prosent i 1981 til 30,5 prosent i 1982. Nominelt var det ein liten auke i den offentlege sparingen i 1982. Noreg er tradisjonelt eit land med høg offentlig sparing, og i 1982 utgjorde offentlig sparing 11,5 prosent av samla disponibel inntekt for Noreg, medan den private sparinga berre var på 5,1 prosent. Det offentlege sine inntekter av olje- og gassutvinning betyr mykje for dei ekstra høge spareratene som er observert sidan 1980.

Fordelinga på privat og offentlig sparing som er presentert her, avvik frå tidlegare nasjonalrekneskapstal. Årsaken er at ein i inntektsrekneskapen har gjort meir nøyaktige berekningar for sparinga i statsforetak.

Privat og offentlig sparing¹⁾

1) Privat sparing omfattar sparing i sektorane "Andre finansinstitusjonar" og "Andre norske sektorar". Offentleg sparing omfattar alle andre sektorar med unntak for utlandet. Sjå tabell 1.

Tabell 1. Disponibel inntekt og sparing etter institusjonell sektor, 1976-1982. Mill.kr.

	Offent- leg for valtning	Norges Bank	Stats- banker	Andre finansin- stitusjoner	Stats- foretak	Andre norske sektorer	Ut- landet
1976 Disponibel inntekt	46 220	723	90	1 062	-1 033	93 237	20 370
Sparing	12 134	723	90	1 062	-1 033	3 751	20 370
1977 Disponibel inntekt	49 536	988	98	1 208	842	101 504	26 802
Sparing	10 911	988	98	1 208	842	-2 411	26 802
1978 Disponibel inntekt	53 753	1 136	194	1 501	-1 158	113 948	11 005
Sparing	10 210	1 136	194	1 501	-1 158	3 278	11 005
1979 Disponibel inntekt	59 198	1 362	325	1 865	-2 586	130 005	5 278
Sparing	12 613	1 362	325	1 865	-2 586	9 991	5 278
1980* Disponibel inntekt	80 320	2 538	527	1 801	2 545	143 980	-5 448
Sparing	26 842	2 538	527	1 801	2 545	8 739	-5 448
1981* Disponibel inntekt	88 629	3 683	718	2 738	2 737	169 727	-13 161
Sparing	25 996	3 683	718	2 738	2 737	14 208	-13 161
1982* Disponibel inntekt	96 034	5 482	689	3 853	2 090	187 270	-5 094
Sparing	25 741	5 482	689	3 853	2 090	11 037	-5 094

Tabell 2. Inntektsrekneskap for private ikkje-personlege selskap. Mill.kr.

	1976	1977	1978	1979	1980*	1981*	1982*
INNTEKTER							
Driftsresultat	8 607	5 383	9 673	27 245	38 438	45 153	49 576
Renter	7 821	2 157	3 341	3 481	5 377	6 583	6 826
Aksjeutbytte	987	209	165	318	604	750	758
Utgifter/inntekter på patenter, leie mv.	43	115	124	147	209	251	185
Skadeforsikrings- erstatninger	2 425	3 157	3 577	3 808	4 040	5 328	5 019
Andre innanlandske over- føringer	1 165	974	1 315	1 549	1 315	1 623	1 790
Sum inntekt	16 048	11 995	18 195	36 548	49 981	59 688	64 154
UTGIFTER							
Renter	8 805	10 916	15 245	16 927	19 630	23 099	25 249
Aksjeutbytte	1 689	1 535	2 290	2 906	3 337	3 804	5 800
Utgifter/inntekter på patenter, leie mv.	166	258	288	341	350	430	484
Netto skadeforsikrings- premie	2 425	3 157	3 577	3 808	4 040	5 328	5 019
Dir. skatter og trygde- premier	4 625	4 825	7 069	10 974	22 702	24 480	25 086
Andre innanlandske over- føringer	902	718	772	877	877	1 023	848
Sum utgifter	18 612	21 409	29 241	35 833	50 936	58 182	62 486
1) Sparing	-2 564	-9 414	-11 046	715	-955	1 506	1 668
2) Disponibel inntekt ..	-2 564	-9 414	-11 046	715	-955	1 506	1 668

Tabell 3. Inntektsrekneskap for husholdninger. Mill.kr.

	1976	1977	1978	1979	1980*	1981*	1982*
INNTEKTER							
Lønn inkl. arbeidsgiver- avgift	99 962	112 980	123 960	129 376	145 396	164 398	183 233
Driftsresultat	18 792	21 210	24 567	23 381	26 826	32 000	34 514
Renter	4 582	5 955	9 508	9 873	12 942	14 260	15 757
Aksjeutbytte	379	379	314	596	1 145	1 421	1 408
Skadeforsikrings- erstatninger	644	822	912	987	1 090	1 204	1 461
Stønader	23 679	27 049	31 216	37 023	40 957	47 677	54 570
Andre innenlandske over- føringer	488	449	599	626	754	712	834
Overføringer til og fra utlandet	529	543	553	594	756	1 016	1 036
Sum inntekt	149 055	169 387	192 329	202 461	229 884	262 688	292 813
UTGIFTER							
Renter	5 688	5 884	7 620	8 716	10 850	13 157	16 385
Netto skadeforsikrings- premie	644	832	912	987	1 090	1 204	1 461
Dir. skatter og trygde- premier	46 339	51 043	58 017	62 419	71 834	78 754	87 595
Andre innenlandske over- føringer	56	60	66	98	149	173	378
Overføringer til og fra utlandet	527	660	720	861	1 026	1 170	1 302
Privat konsum, varige forbruksgoder	25 590	30 844	30 092	33 330	37 693	42 161	45 890
Privat konsum, ikkje- varige	63 896	73 071	80 578	86 774	97 543	113 358	130 343
Sum utgift	142 740	162 384	178 005	193 185	220 190	249 986	283 444
1) Sparing	6 315	7 003	14 324	9 276	9 694	12 702	9 369
2) Disponibel inntekt ..	95 801	110 918	124 994	129 380	144 935	168 221	185 602
3) Sparerate	6,6	6,3	11,5	7,2	6,7	7,6	5,0
4) Disp. realinntekt (70-priser)	118 566	125 757	131 021	129 380	130 690	133 509	132 289
5) Endring fra året før i prosent	3,2	6,1	4,2	-1,3	1,0	2,2	-0,9

* FØREBELS TAL.

